

POLITIIKKATIEETEET

LAPIN YLIOPISTO

YHTEISKUNTATIEETEIDEN TIEDEKUNTA

Kamppailu demokratiasta:

diskurssianalyysi demokratiasta ja autoritarismin noususta Euroopan parlamentin täysistuntokeskusteluissa vuonna 2022

Henna-Riikka Holappa

Y24641508

Kevät 2025

Pro gradu -tutkielma

KASU1302 Kansainvälis-
ten suhteiden tutkielma-
seminaari

Lapin yliopisto

Tiedekunta: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi: Kamppailu demokratiasta: diskurssianalyysi demokratiasta ja autoritarismin noususta Euroopan parlamentin täysistuntokeskusteluissa vuonna 2022

Tekijä: Henna-Riikka Holappa

Koulutusohjelma: Poliittikatieteet, kansainväliset suhteet

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 52

Vuosi: 2025

Abstrakti:

Pro gradu -tutkielmani tarkastelee, millaista keskustelua Euroopan parlamentissa käydään autoritarismin noususta demokratian näkökulmasta täysistuntokeskusteluissa vuonna 2022. Euroopan parlamentin jäsenet totesivat syksyllä 2022, ettei Unkaria voida pitää enää demokraattisena valtiona vaan enemmänkin autoritaarisena hybridivaltiona. Demokratian haastajana nähdään autoritarismi ja illiberalismi, jonka toisistaan erottaminen ei ole vielä muotoutunut selkeäksi. Euroopan unioni on lisäksi kärsinyt pitkään myös demokratiavajeesta.

Aineistoni käsittelee Euroopan unionin parlamentin täysistuntojen keskusteluja vuodelta 2022. Täysistunnon keskustelut käsittelevät aiheeltaan esimerkiksi autoritarismin nousua, oikeusvaltioperiaatetta, demokratian tilaa ja perusoikeuksia. Tutkimusmenetelmänä käytän diskurssianalyysiä. Diskurssianalyysi tutkii, miten kielelliset rakenteet muokkaavat yhteiskunnallisia käytäntöjä ja valtarakenteita. Diskurssianalyysin avulla tarkastelen millaisena demokratian nykytilanne ja autoritarismi esitetään ja ymmärretään parlamentin keskusteluissa. Diskurssit rakentavat merkityksiä ja voivat joko vahvistaa tai kyseenalaistaa vallitsevia valtarakenteita. Diskurssitutkimuksen ydinajatus on, että kielenkäyttö ei ole pelkästään kielellinen ilmiö, vaan se on sidoksissa myös yhteiskunnallisiin ja kulttuuriin rakenteisiin.

Tutkimuksen tulokset jakautuvat kolmeen analyysilukuun: heikkouden diskurssi, yhtenäisyyden diskurssi ja vaaran diskurssi. Heikkouden ja yhtenäisyyden diskurssi korostavat yhteistä vastuuta demokratian puolustamisessa. Vaaran diskurssi keskittyy huoleen, kriisitietoisuuteen ja uhkakuviin.

Autoritarismi nähdään merkittävänä uhkana EU:n demokraattiselle järjestelmälle, ja keskustelut EU:n sisällä korostavat yhteistä vastuuta demokratian ja oikeusvaltion puolustamisesta. EU:n instituutioiden kyvyttömyys puuttua jäsenvaltioidensa demokratian heikentymiseen jää merkittäväksi haasteeksi, vaikka parlamentti pyrkiikin käyttämään voimakkaita retorisia välineitä perusarvojen puolustamiseen. Vaikka EU:n parlamentin keskustelu voi heijastaa ja muokata laajempia poliittisia ja yhteiskunnallisia prosesseja, sen käytännön vaikutus jää epäselväksi. Konkreettiset toimenpiteet ja instituutioiden mekanismit ovat puutteellisia, mikä heikentää EU:n kykyä vastata autoritarismin nousun kaltaisiin ilmiöihin.

Avainsanat: Euroopan unioni, demokratia, autoritarismi, illiberalismi, Euroopan parlamentti, diskurssianalyysi

Sisällysluettelo

1.	Johdanto.....	1
2.	Aineisto ja menetelmä	3
2.1.	Aineisto	3
2.2.	Menetelmä	4
3.	Taustaa	7
3.1.	Euroopan unionin parlamentti poliittisena toimijana	7
3.2.	Poliittiset ryhmät ja niiden järjestäytyminen.....	9
4.	Teoreettinen viitekehys.....	12
4.1.	Edustuksellisen demokratian merkitys.....	12
4.2.	Parlamentaarinen puhe.....	13
4.3.	Euroopan unionin demokratian haastajat politiikkatieteellisessä keskustelussa	15
4.3.1.	Demokratiavaje	15
4.3.2.	Autoritarismi.....	16
4.3.3.	Illiberalismi	17
5.	Heikkouden diskurssi.....	19
6.	Yhtenäisyyden diskurssi	25
7.	Vaaran diskurssi.....	33
8.	Johtopäätökset ja pohdinta.....	40
9.	Lähdeluettelo	47
9.1.	Kirjallisuus.....	47
9.2.	Internet-lähteet.....	50
9.3.	Aineisto.....	51

1. Johdanto

Pro gradu -tutkielmassani käsittelen Euroopan unionin demokratian tämänhetkistä kehitystä autoritarismin nousun näkökulmasta. Olen aina ollut kiinnostunut demokraattisten hallitusmuotojen kehittymisestä. Erityisesti olen ollut kiinnostunut Euroopan unionin demokraattisen päätöksenteon viimeaikaisista haasteista liittyen esimerkiksi viimeisen vuoden aikana paljon keskusteluissa olevaan elvytyspakettiin. Autoritarismin käsitteeseen perehdyin tarkemmin vasta viimeisten muutaman vuoden aikana.

Tarkempi aihepiirin konteksti on siis autoritarismin yleistymisen suhteessa demokratiaan Euroopan unionissa vuonna 2022. Tarkasteluni kohteena on nimenomaan Euroopan unionin institutionaalinen demokratia, tarkoitukseni ei siis ole tutkia minkään tietyn jäsenvaltion demokraattista suuntausta. Autoritarismin nousu on yksi tämänhetkinen huolenaihe Euroopassa. Euroopan unionin jäsenmaista autoritäärisiksi voidaan ymmärtääkseni ainakin jossain mitta-kaavassa luokitella Puola ja Unkari. Niiden poliittiset suuntaukset on ainakin nähty voimakkaasti autoritäärisinä. (Esim. Bernhard 2021.) Näiden maiden autoritäärisestä suuntauksesta käydään tällä hetkellä hyvin paljon keskustelua esimerkiksi Euroopan unionin parlamentin jäsenten kesken. Euroopan unionin parlamentin jäsenet (MEP; puhekielessä käytetään usein nimitystä 'mepit', myös europarlamentaarikot) totesivat syyskuussa 2022 käydyssä keskustelussa, ettei Unkaria voida pitää enää demokraattisena valtiona vaan enemmänkin autoritäärisenä hybridivaltiona. Tällä termillä viitattiin siis valtioon, jossa vaaleja lukuun ottamatta ei kunnioiteta demokratian perusnormeja. (Euroopan parlamentti, 15.9.2022.) Kauth & King (2020, 371) luokittelevat Unkarin ja Puolan kuitenkin illiberalistisiksi valtioiksi. Tällaisten illiberalistisiksi hallituksiksi muotoutuneiden valtioiden nousu EU:n jäsenvaltioiden keskuudessa on uhka sekä unionin perusarvoille, erityisesti oikeusvaltioperiaatteelle ja demokratialle (esim. Closa 2021, 501). Keskustelu yleensäkin autoritarismin noususta Euroopan unionin jäsenmaissa on ollut oman kokemukseni mukaan hyvin vahvasti viimeisten vuosien ja kuukausien kautta esillä esimerkiksi mediassa.

Autoritarismin nousu, eteenkin Euroopan unionissa, vaikuttaa koko unionin poliittiseen tasapainoon, koska autoritääriset jäsenmaat eivät noudata samoja yhteisiä pelisääntöjä, joiden

nojalla EU:n jäsenmaiden sisäinen yhteistyö on rakennettu (Müller 2013, 138). Lisäksi tällaiset suunnanmuutokset heikentävät Euroopan unionin omien arvojen sitoutumisen uskottavuutta. Tämä voi puolestaan johtaa siihen, että muut jäsenmaat seuraavat tätä niin sanottua illiberaalia polkua. (Bakke & Sitter, 33.) Näin ollen autoritarismin nousu ja demokratian heikkeneminen on ainakin oman näkemykseni mukaan politiikan tutkimuksen kannalta merkittävä ja ajankohtainen tutkimuskohde. Aihe on politiikkatieteellisesti merkittävä, koska EU on sen verran suuri poliittinen toimija, jonka mahdolliset poliittiset suunnan muutokset tulevat vaikuttamaan laajasti niin Euroopan unionin jäsenmaissa, kuin myös todennäköisesti unionin ulkopuolella. Aihe liittyy laajaan yhteiskunnalliseen keskusteluun demokratiasta ja sen merkityksestä poliittiseen päätöksentekoon. Tutkielmani varsinainen tutkimuskysymys on seuraava: millaista keskustelua Euroopan parlamentissa käydään autoritarismin noususta demokratian näkökulmasta täysistuntopöytäkirjoissa vuonna 2022?

Teoreettisena viitekehyksenä hyödynnän tutkielmassa Euroopan unionin demokratiaan liittyvää tieteellistä keskustelua. Keskeisiä käsitteitä tutkielmassani ovat illiberalismi, autoritarismi ja demokratiavaje, jotka esittelen teoreettisen viitekehyksen yhteydessä. Lisäksi tarkastelen teoreettisen viitekehyksen osa-alueensa edustuksellista demokratiaa ja poliittista, erityisesti parlamentaarisen puheen luonnetta ja sen ominaispiirteitä. Taustoituskappaleena käsittelen lisäksi lyhyesti sekä Euroopan unionin parlamenttia sen historiallista kehitystä ja nykytilaa että parlamentin poliittisia ryhmiä ja niiden järjestäytymistä.

Tutkielmani aineistoksi olen valinnut Euroopan unionin parlamentin täysistuntojen keskusteluita vuodelta 2022. Aineistona hyödynnän siis edellisen parlamentin istuntokauden (2019–2024) täysistuntomateriaalia. Tutkimusmenetelmänä hyödynnän diskurssianalyysia. Analyysini olen jakanut kolmeen osaan: heikkouden diskurssiin, yhtenäisyyden diskurssiin ja vaaran diskurssiin. Johtopäätökset ja pohdinnan esittelen omana lukunaan.

2. Aineisto ja menetelmä

2.1. Aineisto

Aineistonani käytän Euroopan unionin parlamentin täysistuntojen keskusteluita vuodelta 2022. Aineistona hyödynnän edellisen parlamentin istuntokauden (2019–2024) istuntomateriaalia. Täysistuntojen toiminta keskittyy pääasiassa käytyihin keskusteluihin ja äänestyksiin. (Euroopan parlamentti). Aineisto koostuu yhteensä yhdeksästä aiheeseen liittyvästä keskustelusta. Englanninkielisellä parlamentin sivustolla ja myös itse keskusteluissa täysistuntokeskusteluihin viitataan englanninkielisellä termillä ”*debate*”, joka yleensä suomen kielessä mielletään väittelyksi. Kuitenkin parlamentin suomenkielisellä sivustolla käytetään keskustelu -ilmausta. Viitataan siis työssä täysistuntokeskusteluihin, ja keskusteluiden puheenvuoroihin. Ensimmäinen aineistossa käytetty keskustelu ajoittuu helmikuun alkupuolelle ja viimeinen keskustelu lokakuun loppuun. Olen valinnut analysoitavaksi ainoastaan englanninkielisiä puheenvuoroja. Olen tehnyt rajauksen käyttämällä aiheeseen liittyviä avainsanoja (esim. ”*democracy*” ja ”*authoritarian*”).

Euroopan parlamentin täysistunnot ovat yksi tärkeimmistä foorumeista, joissa jäsenvaltioiden edustajat eli mepit voivat esittää kysymyksiä, ilmaista kritiikkiä ja ottaa kantaa vaikuttaakseen Euroopan unionin politiikkaan. Täysistunto on siten näkyvin foorumi, jossa parlamentin poliittisen ohjelman sisältöä ja kehitystä voidaan tarkastella. (Cross & Greene 2017, 77.)

Keskustelut voidaan karkeasti jakaa koskemaan esimerkiksi autoritarismin nousun huolta yleisesti, tai jonkin tietyn maan demokratian tilannetta (esim. Puola tai Unkari). Osa keskusteluista koskee oikeusvaltioperiaatetta ja osa esimerkiksi demokratiaa tai autoritarismia suhteessa johonkin tiettyyn yhteiskunnalliseen teemaan tai perusoikeuteen (esim. sananvapaus, vähemmistöjen oikeudet).

Parlamentin kotipaikka on Ranskan Strasbourgissa, jossa nelipäiväiset täysistunnot pidetään 12 kertaa vuodessa. Lisäksi Brysselissä pidetään vuosittain muutamia ylimääräisiä kaksipäiväisiä täysistuntoja. Täysistunnot ovat avoimia niin tiedotusvälineiden edustajille kuin yleisöllekin. Valiokunnissa tapahtuva työskentely on myös pääosin julkista. Sekä täysistunnot

että valiokuntien kokoukset lähetetään suorina verkkolähetyksinä. Kaikki parlamentin asiakirjat ovat julkisia ja ne painetaan 24 virallisella EU-kielellä. Tällä pyritään takaamaan sekä tiedon kulku että demokraattinen valvonta EU-maiden kansalaisia koskevista asioista päätettäessä. (Euroopan parlamentti: Suomen-toimisto.) Parlamenttia johtaa puhemies, joka valitaan viideksi vuodeksi kerrallaan parlamentin tavoin. Puhemies johtaa parlamentin täysistuntojen keskusteluita ja toimii parlamentin edustajana muissa instituutioissa. Lisäksi puhemies päättää, mitkä menevät minnekin komitealle tarkasteltavaksi. (McCormick 2011, 90.)

Euroopan unionissa tyypillisesti lainsäädäntökeskustelu aloitetaan Euroopan komission avauspuheenvuorolla. Tämän jälkeen asian esittelijä esittelee asiasta vastaavan Euroopan parlamentin valiokunnan vastauksen. Muiden valiokuntien lausuntojen valmistelijat voivat tarvittaessa käyttää puheenvuoron esittelijän jälkeen. Sen jälkeen käydään yleiskeskustelu, jossa kukin poliittinen ryhmä puhuu keskusteltavana olevasta asiasta aloittaen suurimmasta ryhmästä. Puolueryhmät päättävät sisäisesti, miten aika jaetaan parlamentin jäsenten kesken siten, että yksittäisten puheenvuorojen kesto on tiukasti rajoitettu, yleensä enintään kolme minuuttia. Keskustelun päätteeksi komissio vastaa puheenvuoroihin ja ilmaisee kantansa lainsäädäntöehdotukseen ehdotettuihin tarkistuksiin. (Judge & Earnshaw 2008.)

2.2. Menetelmä

Tässä aineistotehtävässä tarkoitukseni on yrittää soveltaa diskurssianalyysin analyysimenetelmää. Diskurssit ovat Michel Foucault'ia mukaillen kiteytyneitä, tietyistä näkökulmasta rakennettuja merkityksellistämisen käytänteitä. Nämä rakenteet muokkaavat järjestelmällisesti nimeämiään kohteita. Diskursseille on keskeistä nivottaa yhteen sosiaalinen ja kielellinen. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka ne materialisoituvat kielellisesti, niiden valta ei palaudu yksin kieleen, vaan myös niihin usein itsestään selviin ja jopa näkymättömiin sääntöihin ja normeihin. Nämä säännöt ja normit puolestaan määrittelevät sen, mitä voi sanoa.

(Mäntynen & Pietikäinen 2019, 40.) Tavanomaisessa puhekieleessä diskurssi voidaan määritellä yksinkertaisesti sanottuna puheen tai kirjoituksen kokonaisuudeksi, esimerkiksi puheeksi tai saarnaksi. Diskurssilla voidaan kuitenkin tietyllä tapaa representoida muuta maailmaa ja niiden välisiä suhteita. Diskurssin voidaan siis sanoa olevan joukko ilmaisuja tai

väitteitä, jotka tarjoavat kielen juuri sitä tarkoitusta varten, että voitaisiin keskustella jotakin aihetta koskevasta tiedosta (representoida). Toisin sanoen, kun jostakin aiheesta esitetään väitteitä tai ilmaisuja jossain tietynlaisessa diskurssissa, mahdollistetaan aiheen näkeminen jollakin tietyllä tavalla tai tietyssä näkökulmassa. Tämä toisaalta toimii myös rajoitteena muille tavoille, joilla aihe olisi mahdollista esittää. (Hall 1999, 98.) Diskurssin voidaan sanoa näin ollen rinnastuvan myös sosiologien ideologiaksi: se on joukko ilmaisuja, jotka tuottavat tietoa. Näin sen voidaan katsoa palvelevan tietyn ryhmän tai luokan etuja (emt., 100). Leiu & Pietikäinen (1998, 102–103) puolestaan toteavat, että diskurssin ja diskurssianalyysin käsitteiden merkitys vaihtelee tietynlaisesta kielitieteen rajatusta keskustelun rakenteen kuvauksesta yhteiskuntatieteiden laajaan, tietynlaiseen kokemukselliseen piiriin rajautuvaan keskusteluun tai tiedon rakentumisen kuvaamiseen. Kuitenkin näkökulmasta riippumatta yhteinen tekijä diskurssianalyysissa on joka tapauksessa puhutun tai kirjoitetun kielenkäytön piirteiden tarkastelu, jolloin diskurssianalyysin tehtävä on diskurssin sisäisen rakenteen tarkasteleminen. Toisin sanoen analyytikko tarkastelee diskurssia ulkopuolisin silmin ja analysoi vuorovaikutusta kokonaisuutena. Diskurssin määritelmän voidaan sanoa sisältävän kaksi tutkimuskohdetta, joista ensimmäinen on kielenkäyttö ja sen taustalla olevat sosiaaliset ja kulttuurilliset tekijät. Kielenkäytön kuvauksessa käytetään kielitieteellisiä sanaston ja kieliopin analyysikeinoja sekä tekstin sidonnaisuuden tarkastelua. Lisäksi siinä on tarkoitus selvittää metaforia, tyyliä, retorisia keinoja ja argumentaatorakennetta. Laajempitasoinen analyysi rajoittuu välittömän vuorovaikutustilanteen analysointiin ja osallistujien kognitiivisten rakenteiden, instituutioiden piirteiden ja yhteiskunnallisten rakenteiden analysointiin. Analyysin viimeisessä vaiheessa nämä kaksi kerrosta tuodaan yhteen.

Keskeinen näkemys diskurssien tutkimisessa on ajatus kielestä sosiaalisena toimijana. Keskeistä ei ole kuitenkaan kielen rakenne itsessään, vaan sen käyttö. Kielellinen toimijuus paikantuu aina myös tiettyyn aikaan ja tilanteeseen, jota luonnollisesti kehystävät aikaisemmat tilanteet ja erityisesti niihin kytkeytyvät tietyt vakiintuneet rutiinit, normit ja arvot. (Hall 1999, 5.) Diskurssien pyrkimys on systematisoida ja vakiinnuttaa oman määrittelynsä ja totuutensa. Tämän vuoksi ne liittyvät vahvasti tapoihimme ja mahdollisuuksiimme tietää ja vaikuttaa, jolloin ne vahvasti liittyvät vallankäyttöön. Diskurssien avulla voidaan tarkastella merkitysten ja totuuksien rakentumista esimerkiksi poliittisiin prosesseihin. (Emt., 40.) Parlamentaariset väittelyt ovat yksi mahdollinen poliittisen diskurssin osa-alue. Yleisesti ottaen

parlamentaarisisa väittelytilaisuuksissa kuin myös poliittisissa haastatteluissa vuorovaikutus tapahtuu kasvotusten. (esim. Maalej 2012.) Useimmiten täysistuntokeskustelussa parlamentin jäsenet käyttävät puheenvuoroissaan omaa äidinkieltään ja julkaisevat puheistaan tallenteet sosiaaliseen mediaan saadakseen yleisön huomion (Krotký 2023, 883).

Diskurssitutkimuksen tavoitteena on saada aineisto ja teoria keskustelemaan keskenään ja näin tavoittaa kielenkäytön ja tutkittavan ilmiön sosiaalisten ja historiallisten kontekstien jatkumo (Mäntynen & Pietikäinen 2019, 141). Diskurssitutkimuksessa oleellista on pyrkiä analysoimaan aineistossa rakentuvien merkitysten suhdetta kontekstiin (esimerkiksi aikaan ja paikkaan) ja sosiaaliseen toimintaan, joka voi olla esimerkiksi tutkittava ilmiö tai tapahtuma (emt., 142). Yksi tärkeä diskursiivinen toiminnan muoto on argumentaatio, eli väitteiden ja perusteluiden esittäminen. Argumentoinnin keskeinen tavoite on vakuuttaa ja lopulta taivutella kohteena oleva yleisö tukemaan esitettyjä väitteitä. Yksittäisen argumentin voidaan sanoa rakentuvan aina kolmesta elementistä: väitteestä, perusteluista ja taustaoletuksista. (Mäntynen & Pietikäinen 2019, 91.) Diskurssitutkimuksessa analyysin ydin on merkityksissä: millaisia merkityksiä tutkittava ilmiö aineistossa saa, miten merkitykset mahdollisesti muuttuvat, mitkä merkitykset mahdollisesti puuttuvat kokonaan. Diskurssitutkimuksen analyysissä sanotaan olevan tietynlainen kaksoisfokus. Tämä tarkoittaa sitä, että yksin kielenpiirteiden analysointi ei ole riittävää analyysia, vaan tutkija tarkastelee myös ”sosiaalisuutta”, eli sitä, miten kielenkäyttö on sosiaalista toimintaa. Lisäksi tutkijan tulee kontekstualisoida tutkittava ilmiö ja kerätty aineisto huolellisesti. (Emt., 143–144.)

Lyhykäisyydessään sanottuna voisi todeta, että diskurssit kuvastavat erilaisia kielellisiä tapoja representoida jokin aihe tai kohde. Niiden tarkoituksena on tuottaa merkityksellistä tietoa kohteestaan. Tällä tiedolla on puolestaan vaikutusta sosiaalisiin käytäntöihin. Diskurssit ovat aina jollain tapaa kytköksissä valtaan; sekä sen levittämiseen että kyseenalaistamiseen. (Hall 1999, 105.)

Itse tutkimusstrategiana diskurssitutkimuksen etuja ovat sen monitasoisuus ja joustavuus: tutkimuksen sisältöä voidaan tarvittaessa prosessin aikana muuttaa aineiston, tavoitteiden tai alustavien tulosten sitä edellyttäessä (Mäntynen & Pietikäinen 2019, 145–146). Tätä aineistoa onkin jouduttu jonkin verran ainakin supistamaan puoleen alkuperäisestä sen laajuuden vuoksi. Koin kuitenkin diskurssianalyysin tähän aineistoon ja tutkimuskysymykseen liittyen parhaiten sopivaksi.

3.Taustaa Euroopan unionin parlamentista

3.1. Euroopan unionin parlamentti poliittisena toimijana

Jokaisella parlamentilla on oma historiansa, kulttuurinsa ja toimivalta. Lisäksi jokainen parlamentti toimii jossain tietyssä poliittisessa ympäristössään. Euroopan unionin parlamentti eroaa kuitenkin tietyiltä ominaisuuksiltaan kansallisesta eduskunnasta. Ensinnäkin se on maailman laajamittaisin monikansallinen demokratia ainakin osittain ilman kansainvälistä diplomatiata. Toiseksi se on osa uniikkia ja historiallisesti ennennäkemätöntä hallinnollista järjestelmää. Euroopan unionin valta perustuu kansainväliseen yhteistyön ja ylikansallisen toimivallan yhdistelmään. Lisäksi se on nopeasti kehittyvä toimielin: parlamentti valittiin ensimmäisen kerran vuonna 1979, jonka jälkeen se on nopeasti kehittänyt asemaansa ja vaikutusvaltaansa. Myös parlamentin koko on laajentunut merkittävästi suhteellisen lyhyessä ajassa. (Corbett et al. 2011, 2.)

Euroopan unioni on jatkoa Euroopan hiili- ja teräsyhteisölle (EHTY), joka perustettiin vuonna 1952. Yhteisö perustettiin alun perin toisen maailmansodan jälkeen ensimmäisenä askeleena kohti ”eurooppalaista federaatiota”. Tuolloin tarkoituksena oli muodostaa Euroopan maiden välille pysyvä toimintakehys sitovalle yhteistyölle rauhan ja vakauden ylläpitämistä varten. Pian huomattiin, että tämä kansainvälinen taloudellinen yhteisö, jossa tavarat ja palvelut kulkevat vapaasti, tarvitsi kuitenkin jonkinlaiset yhteiset linjaukset. Tämän vuoksi ratifioidessaan EU:n perustussopimuksia kansalliset parlamentit antoivat EU:lle rajoitettua lainsäädännöllistä valtaa. Alun perin Euroopan parlamentti toimi eräänlaisena keskustelutilana vuoteen 1979 asti. Se koostui kansallisten eduskuntien delegaatiosta. Parlamentilta tuolloin lähinnä kysyttiin neuvoa tiettyjen lainsäädännöllisten ehdotusten yhteydessä ennen Euroopan unionin neuvoston hyväksymistä. Parlamentin alkuperäinen toimivalta koettiin riittämättömäksi. Koettiin, että ainoastaan ministereille keskitetty lainsäädännöllinen valta kärsi demokratiavajeesta. (Corbett et al. 2011, 2–3.)

Vuosikymmenten kuluessa Euroopan unionin parlamentin asema on muuttunut pitkälti neuvonnallisesta asemasta lainsäädäntöelimen asemaan. Nykyään parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto muodostavat kaksikamarisen EU-lainsäädäntöelimen. Euroopan parlamentti on valittu suorilla vaaleilla vuodesta 1979 lähtien. (Corbett et al. 2011., 3–4.) Vuonna

2009 voimaan tulleen Lissabonin sopimuksen myötä parlamentille annettiin uutta lainsäädäntövaltaa. Lisäksi sopimus asetti parlamentin tasavertaiseen asemaan ministerineuvoston kanssa päätettäessä, mitä EU tekee ja miten sen rahat käytetään. Se myös muutti parlamentin tapaa työskennellä muiden toimielinten kanssa ja antoi jäsenille entistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa siihen, unionia johtaa. Parlamentti on vastuussa muista EU:n toimielimistä. Se valvoo Lissabonin sopimukseen sisällytetyn perusoikeuskirjan noudattamista sekä kansalaisten aloiteoikeuden toteutumista. Eurooppalaiset voivat pyytää uusia lakiehdotuksia kansalaisaloitteen avulla. Yksi Euroopan parlamentin keskeisimmistä tehtävistä on tukea aktiivisesti Euroopan unionin kansainvälisiä pyrkimyksiä demokratian ja ihmisoikeuksien edistämiseksi. (Euroopan parlamentti.) Nykyisellä parlamentilla on yhtä paljon lainsäädännöllistä valtaa kuin Euroopan unionin neuvostolla. Euroopan komissio puolestaan edustaa EU:n hallinnollista puolta ja suorittaa samanlaatuisia tehtäviä kuin kansalliset hallitukset. (Tiilikainen & Wiesner 2016, 295.) Euroopan unionin neuvosto on puolestaan itsenäinen toimielin parlamenttiin nähden ainakin sillä tasolla, että se voi määritellä unionin käytäntöjen ohjeistukset ottamatta parlamentin kantaa huomioon. Toisaalta monien käytäntöjen käyttöönottoaminen on riippuvainen komissiosta ja parlamentista. Euroopan komissio on puolestaan vastuussa ainoastaan parlamentille. (Emt., 296–297.)

Euroopan unionin päätöksenteossa unionin perussopimukset toimivat perustuslain tavoin päätöksentekoa rajoittavana tekijänä. Perussopimukset sisältävät kieltolausekkeen, jolla jäsenvaltiot voivat ottaa toiselta jäsenvaltiolta äänestysoikeuden Euroopan unionin neuvostossa, jos kyseinen valtio loukkaa vakavasti ihmisoikeuden kunnioittamisen, vapauden, kansanvallan, tasa-arvon ja oikeusvaltion arvoja. (esim. Glencross 2014, 237–238.)

Parlamentti koostuu demokraattisesti valituista jäsenistä (Member of Parliament; MEP) (Newsome & Stenberg 2021, 262). Heitä on yhteensä 751 (esim. Helin & Nurminen 2017, 10). Flottumin (2013, 7) mukaan EU-politiikoille keskeiseksi haasteeksi muodostuu sellaisten viestien välittäminen, joilla sekä herätetään mielenkiintoa eurooppalaista integraatiota kohtaan että korostetaan siihen sitoutumista niin tavallisten kansalaisten kuin poliittisen eliitin keskuudessa.

Koska jokainen EU-jäsenvaltio osallistuu Euroopan unionin neuvoston päätöksentekoon, säädellen siis jokaisen eurooppalaisen elämää, jokaisen eurooppalaisen parhaaksi on se, että jäsenvaltiot pysyvät demokraattisina ja liberaalisina. Niin kauan kuin jonkin jäsenvaltion johto

on mukana Eurooppa-neuvostossa ja näin ollen äänestää eurooppalaisesta lainsäädännöstä, vaikutukset heijastuvat koko unioniin. Karkeasti sanottuna voisi siis todeta, ettei EU:n jäsenvaltioissa ole täysin puhdasta sisäpolitiikkaa. (Müller 2013, 143.) Toisaalta voidaan myös todeta, ettei myöskään ole olemassa yhtenäisiä eurooppalaisia lähtökohtia tällaiselle liberaalille demokratialle (emt., 142).

3.2. Poliittiset ryhmät ja niiden järjestäytyminen

Politiikan tekemisen näkökulmasta parlamentin olennaisimpia rakenteita ovat poliittiset ryhmät. Ilman jäsenyyttä poliittisessa ryhmässä ja ilman oman ryhmän antamaa toiminnallista ja poliittista tukea mepin työ olisi näkymätöntä. (Helin & Nurminen 2017, 73–74.) Ensimmäisten suorien vaalien myötä parlamentin jäsenmäärä kaksinkertaistui. Lisäksi poliittiset ryhmät vahvistuivat tuoden poliittista jatkuvuutta saaden myös uuden yhteistyömuodon: poliittisten ryhmien puheenjohtajat tapasivat säännöllisesti keskustellakseen esimerkiksi parlamentin toiminnasta ja painopisteistä. Vaatimus eri kansallisuuksien määrästä ryhmissä asetettiin vuonna 1999. (Emt., 75.)

Istuntokaudella 2019–2024 parlamentissa oli seitsemän poliittista ryhmää: Euroopan kansanpuolueen ryhmä (kristillisdemokraatit), Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien ryhmä, Renew Europe Group, Vihreät / Euroopan vapaa allianssi – ryhmä, Identiteetti ja demokratia -ryhmä, Euroopan konservatiivit ja reformistit ja Euroopan parlamentin vasemmistoryhmä. (Euroopan parlamentti.)

Euroopan kansanpuolueen ryhmä (kristillisdemokraatit) (engl. European People’s Party; EPP; aineistossa ilmaistu PPE) luonnehti itseään keskustaoikeistolaiseksi ryhmäksi. Euroopan parlamentin sosialistien ja demokraattien (eng. Progressive Alliance of Socialists and Democrats; S & D) ryhmää puolestaan voisi luonnehtia Suomen sosiaalidemokraattista puoluetta jonkin verran perinteisemmäksi vasemmistoryhmäksi, joka on kuitenkin vähemmän markkinataloushenkinen. Ryhmä on ollut aina hyvin integraatiomyönteinen. (Helin & Nurminen 2017, 81.) Parlamentin yksi tuoreimmista ryhmistä, on keskustaliberaali Renew Europe (RE) perustettiin parlamentin Euroopan liberaalidemokraattien liiton ryhmän (ALDE) seuraajaksi. Tämä

EU-myönteinen ryhmä keskittyy voimakkaasti kansalaisten tarpeisiin ja eurooppalaisten ongelmien ratkaisemiseen EU:n avulla. (Euroopan parlamentti 19.8.2019.) Vihreät/Euroopan vapaa allianssi (engl. The Greens – European Free Alliance; Greens/EFA) on puolestaan yksi parlamentin yhtenäisimmistä ja tiiviimmistä ja EU-myönteisistä ryhmistä. Sen painopiste on voimakkaasti ympäristöpolitiikassa. Tärkeiksi teemoiksi voi myös lukea lisäksi ulkopoliittikka ja ihmisoikeudet. Toinen tuore tulokas tällä istuntokaudella on puolestaan Identiteetti ja demokratia - ryhmä (engl. Identity and Democracy; ID). Ryhmä nimeää tavoitteikseen muun muassa työpaikkojen luomisen ja talouden kasvun. Muita tavoitteita ovat lisäksi laittoman maahanmuuton torjuminen, turvallisuuden lisääminen ja byrokratian vähentäminen Euroopan unionissa. (IDGroup.eu.) Euroopan konservatiivit ja reformistit (engl. European Conservatives and Reformists; ECR). Ryhmä on oikeistolaisempi, kansallismielisempi ja konservatiivisempi versio aiemmin mainitusta EPP-ryhmästä. Euroopan parlamentin vasemmistoryhmä (engl. The Left in the European Parliament; GUE/NGL). Ryhmä on siis rakenteeltaan hajanainen: maltillisesta vihervasemmistosta vanhan liiton kommunisteihin. Radikaalisuutta voi siis sanoa löytyvän laidasta laitaan. (Helin & Nurminen 2017, 83.) Analyysikappaleissa ilmaisen poliittisten ryhmien nimet niiden aineistossa esitettyssä muodossa.

Poliittisen ryhmän muodostamiseen tarvitaan 23 jäsentä vähintään neljäosasta jäsenvaltioita. Jäsen ei voi kuulua useaan poliittiseen ryhmään, ainoastaan yhteen. Kuitenkaan osa jäsenistä ei kuulu mihinkään poliittiseen ryhmään, joita kutsutaan sitoutumattomiksi jäseniksi. Istuntosalissa jäsenten paikat määräytyvät heidän poliittisen suuntautumisensa perusteella. Ennen jokaista täysistuntoäänestystä ryhmät käsittelevät parlamentin valiokuntien laatimia mietintöjä ja esittävät tarvittaessa niihin tarkistuksia. (Euroopan parlamentti.)

Ryhmiä toiminnalla voidaan katsoa olevan sellaisia haasteita, joita kansallisilla puolueilla ei ole ainakaan samassa mittakaavassa. Euroopan parlamentissa ei muun muassa sovelleta eduskunnasta tuttua ryhmäkuria, joka on tarpeen erityisesti hallitusta tukevissa ryhmissä. Ryhmän jäsentä ei voi erottamisen uhalla pakottaa äänestämään tietyllä tavalla. Näin ollen ryhmän yhteisesti sopimaa kompromissia vastaan voi siis äänestää käytännössä melko huolelta. Toisaalta tämä tekee neuvotteluista ryhmien välillä hankalaa: jos ryhmä tiedetään epäyhtenäiseksi, paljonko painoarvoa on sen puheenjohtajan lupauksella tuesta tietyssä äänestyksessä? Tämän vuoksi muissa kuin ääri laidan ryhmissä ryhmän koheesiota seurataan suhteellisen tarkasti. EU-instituutioita tarkkaileva *Votewatch*-palvelu pitää tilastoa ehdokkaiden

ryhmäuskollisuudesta. Yhtenäisestä linjasta poikkeamiseen kuitenkin suhtaudutaan ryhmien sisällä yleensä ymmärtäväisesti. Kaikille sopivaa kompromissia on usein mahdotonta löytää, koska ryhmät koostuvat niin monista kansallisuuksista ja ideologioista. Monet ryhmät ovat myös sopineet menettelyistä, jotka tekevät oman ryhmän enemmistön kantaa vastaan äänestämistä ennakoitavaa ja jossain määrin jopa sallittua. (Helin & Nurminen 2017, 76–77.)

Ryhmäkurin puuttumisen vuoksi kaikki poliittiset ryhmät ovat melko hajanaisia. Vaikka mepit eivät virallisesti edusta kotimaataan vaan äänestäjiään eli usein jotain tiettyä ihmisryhmää tai poliittista suuntausta, kansalliset kysymykset ovat käytännössä aina parlamentissa läsnä. Suurimmissa poliittisissa ryhmissä saattaa olla jäsenenä maan hallitus- ja oppositiopuolueita, joka luo omalta osaltaan tiettyä poliittista painetta. Parlamentissa äänestyksien näkökulmasta vasemmisto-oikeisto-ideologisena jakona on paljon merkittävämpi tekijä kuin kansallisuus. (Helin & Nurminen 2017, 78.) Parlamentin jäsenet voivat kuitenkin olla vaikutusvaltaisia keskusteluissa jopa ilman virallista kantaa, vaikkakin aktiivinen osallistuminen parlamentin keskusteluihin kannattaa, koska se itsessään lisää muiden parlamentin jäsenten puheenvuorojen merkitystä (Boda, Kinski & Walter 2022, 420).

Yksi merkittävä poliittisten ryhmien työtä määrittävä tekijä Euroopan unionin parlamentissa on se, että parlamentista puuttuu hallitus-oppositio-asetelma. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sisäisiä erimielisyyksiä ja ajoittaisesta epäluotettavuudesta kärsivien ryhmien on kaikesta huolimatta kyettävä tekemään toistensa kanssa yhteistyötä kulloisenkin asian tarvittavan enemmistön saavuttamiseksi. Tämä on siis erityisen olennaista suurissa päätöksissä, kuten esimerkiksi mahdollisen budjetin kaatamisessa tai lakiesitysten toisessa käsittelyssä. Lakiesityksen toisessa käsittelyssä neuvoston kannan muuttamiseen tarvitaan ehdoton enemmistö parlamentin jäsenistä. Kuitenkaan ilman yksinkertaista enemmistöä vähäpätöisinkään lakiesitys tai päätöslauselma ei mene läpi. (Helin & Nurminen 2017, 78.)

4. Teoreettinen viitekehys

4.1. Edustuksellisen demokratian merkitys

Demokratiaa voidaan luonnehtia yhteiskunnaksi, joka päättää yhdessä yhteiskunnan säännöistä ja linjauksista. Tähän sisältyy myös oletus siitä, että jokainen yhteiskunnan jäsen voi osallistua tasavertaisesti päätöksentekoon. Näitä periaatteita on vaikea soveltaa käytännössä erityisesti laajoissa ja monimutkaisissa yhteiskunnissa, joissa yleensä käytännössä kaikilla ei ole tasavertaista mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään jokaisen päätöksenteon yhteydessä. Tämän vuoksi nykyaikaiseen demokratiaan kuuluu päätösvallan delegointi kansalaisilta hallitukselle ja eduskunnalle vaalien perusteella. Vaalit suosivat niitä poliittisia puolueita ja poliitikkoja, jotka saavat kasaan eniten ääniä. (Glencross 2014, 237.)

Pekosen (2011) mukaan demokratiassa yhdistyy kaksi ilmeisen ristiriitaista periaatetta: toisaalta valta on lähtöisin kansasta, mutta toisaalta tuo valta on ”ei-kenenkään” valtaa. Vallan haltijat eivät voi perustella asemaansa muutoin kuin vetoamalla kansaan, josta viime kädessä heidän kohtalonsa riippuu. Demokratian ainoita varmuuksia heijastavat sen institutionaaliset muodot ja sen toiminnan pelisäännöt. Vallan käyttö alistetaan määräajoin toteutuvalla uudelleenjaon mahdollisuudelle. Lisäksi vallan paikan täytössä kyse on kilpailusta, joka käydään tiettyjen pelisääntöjen reunaehdoilla. Yhteisesti hyväksytyillä pelisäännöillä pyritään konfliktin institutionalisointiin eli käytännössä siihen, että konfliktit ratkaistaan sovittuja pelisääntöjä noudattaen. Demokratiassa toisin sanoen määritellään nämä yhteiset pelisäännöt ja edellytetään niihin sitoutumista. Pelisäännöt eivät kuitenkaan ratkaise sitä kuka menestyy kamppailussa vallan paikan täyttämiseksi. Edustamiseen liittyvissä prosesseissa on kyse jatkuvasta kilpailusta ja kamppailusta yhteiskunnan tarkoituksenmukaisesta muodosta. Tietynlaisen varman perustan puuttumisen vuoksi kilpailu on jatkuvaa. Edustuksellisen demokratian projekti ei siis koskaan pysähdy, vaan yhteiskunta joutuu jatkuvasti ja säännöllisin väliajoin yhä uudelleen etsimään omia perustojaan. (Pekonen 2011, 18–20.) Euroopan parlamentti edustaa puolestaan kaikkia Euroopan unionin kansalaisia riippumatta siitä, missä maassa he asuvat ja äänestävät (Palonen 2012, 18).

4.2. Parlamentaarinen puhe

Poliittisia puheita pitäessään vallan haltijoiden tulee jatkuvasti viitata perusperiaatteisiin, joihin tukeutuen he valtaansa käyttävät. Tässä he yleensä hyödyntävät erilaisia rituaaleja ja symboleita. Tarkoituksena on täten toistaa, selventää, vakuuttaa ja vahvistaa kansalaisille mitä nämä perimmäiset periaatteet ovat. Näitä periaatteita edustaessaan vallan haltijat väistämättä erottuvat demokratiassa myös tavallisista kansalaisista. He kuitenkin ovat juuttuneet tietynlaiseen välitilaan, koska he eivät voi suoraan samaistua periaatteisiin, joita he kuitenkin vain edustavat. Toistaessaan yhteiskuntaa ohjaavia periaatteita ja tavoitteita tulee samalla myös osoittaa, etteivät nämä periaatteet ole reaalisessa maailmassa täysin toteutuneet. Näin ollen poliittisissa edustamisen prosesseissa yhteiskunta käy tietynlaista jatkuvaa keskustelua siitä, miten yhteiskuntaa ohjaavia perusperiaatteita tulisi tulkita. Poliittinen edustaminen onkin aina melko monitulkintainen prosessi. (Pekonen 2011, 20–21.)

Kari Palosen mukaan parlamentaarinen puhe ei ole ihan mitä tahansa tavanomaiseksi katsottua puhetta, vaan kyse on debatista. Debatti puolestaan on vastakkaisten näkökulmien tai esitysten tarkastelua puolesta ja vastaan. Debatti noudattaa retoriikan klassista periaatetta siitä, että mitä tahansa kysymystä voi kunnolla ymmärtää vain, jos sitä käsittelee vastakkaisista näkökulmista ja eri näkökulmien puolustajat joutuvat debatoimaan keskenään. Kun asiasta puhutaan riittävästi, poliittisille kysymyksille on tunnusomaista, että näkemykset lopulta selkeytyvät ja jäsenyivät. Näin vastakkaiset vaihtoehdot tulevat selkeämmin esiin. Näistä vaihtoehdoista joko äänestetään tai niistä muokataan ennen varsinaista äänestämistä välitäviä tai yhdisteleviä vaihtoehtoja, joilla pyritään muuttamaan parlamentin äänijakaumaa siitä, mikä se olisi puhtaiden vaihtoehtojen suhteen. Näin ollen voisi todeta, että politiikassa sanat ovat tekoja. Puhe tulisi tulkita yhtä lailla teoksi kuin äänestyskin. (Palonen 2012, 20–21.) Poliittiselle puheelle on kuitenkin tunnusomaista käyttää kierteleviä tai peitteleviä ilmauksia, joiden merkityksen kaikki ymmärtävät. Myös henkilöön kohdistuvat syytökset ovat politiikassa tavallisia. (Paloheimo & Wiberg 1997, 333.) Erityisesti poliittisissa väittelyissä esitetään toiminnallisia vaatimuksia: epäkohta pitää korjata, sen kielteisiä seurauksia pitää joutenkin lievittää ja niin edelleen. Jonkun toimijan tulee siis tehdä jotakin. Tyypillisesti vaatimukset jätetään kuitenkin tarkentamatta. Epäselväksi voi siis käytännön tasolla jäädä, 1) ken tulee tehdä jotakin, 2) mitä tarkalleen ottaen pitää tehdä ja millaisilla keinoilla ja

menettelytavoilla, 3), milloin asiaan pitää nimenomaisesti puuttua, 4) millä resursseilla. (Emt., 332.) Garssenin (2017, 50) mukaan parlamentaarisessa keskustelussa ehdotuksen kannattajien voidaan odottaa keskittyvän siihen, että on olemassa ongelma, joka on ratkaistava. Tästä seurauksena väitetään, että ongelma on olemassa, ja yritetään tehdä selväksi, että ongelma on vakava. Tämä tehdään osoittamalla, että ongelma on laajalle levinnyt tai että ongelmia on useita. Vastustajat puolestaan keskittyvät kausaaliseen lähtökohtaan: he todennäköisesti kyseenalaistavat väitteen, jonka mukaan ehdotus ratkaisee ongelman, tai he esittävät mahdollisia vaihtoehtoisia ratkaisuja.

Parlamentissa ei kuitenkaan esitetä kysymyksiä asioista, joihin jo tiedetään vastaus. Tilanne kuitenkin muuttuu siinä kohtaa, kun jokin asia on sekä hallituksen ja parlamentin tiedossa, muttei muun yleisön tiedossa. Tällöin parlamentissa esitetty kysymys saattaa selventää asiaa: yleensä erityisesti parlamentin oppositio on jo hyvinkin tietoinen asioiden todellisen laidan, mutta se haluaa hallituksen saattavan yleisön tietoon myös erityisesti kaikki negatiiviset asiat. Usein kysymyksissä piilee myös jonkinlainen ennako-oletus. Yleisesti ottaen eduskuntakysymys saa enemmän julkisuutta kuin niin kutsuttu tavanomainen puhe parlamentissa. Tällöin ennako-oletuksen sisältävän kysymyksen esittäminen voi olla tehokkaampaa. Ennako-oletuksien merkitys kiteytyy motiiviin: kysyjän ainoana motiivina ei ole välttämättä tiedon pyytäminen vaan myös sen antaminen. Kansanedustaja voi siis hyvinkin esittää kysymyksensä vain päästäkseen itse hänelle tärkeää tietoa. (Koura & Wiberg 1998, 199–200.) Lisäksi vihjailevat kysymykset antavat viitteitä siitä, mitä kysyjä pitää asianmukaisena vastauksena. Tavoitteena on siis ahdistaa vastaaja nurkkaan ja näin saada tältä toivottu vastaus (emt., 207.)

4.3. Euroopan unionin demokratian haastajat politiikkatieteellisessä keskustelussa

4.3.1. Demokratiavaje

Ajankohtainen teema Euroopan unioniin liittyvässä politiikkatieteellisissä keskusteluissa on myös niin kutsuttu demokratiavaje, joka haastaa Euroopan unionin pätevyuden. Demokratiavaje yksinkertaisuudessaan ilmentää sitä ongelmallista tosiasiaa, että tavalliselle unionin kansalaiselle EU näyttäytyy varsin etäisenä toimielimenä. (Moravcsik 2002, 604.) Vaikka EU:lla on edelleen suhteellisen laaja tuki jäsenvaltioissaan, on suunta kuitenkin selvässä laskussa. (Karlsson 2001, 254).

EU:n omalla lainsäädäntö ja oikeussivustolla (EUR-Lex, 17.6.2022) sivuston artikkelissa, otsikolla ”*Demokratiavaje*” todetaan, että kyseisellä termillä kuvataan tilannetta, jossa toimielimet ja niiden päätöksenteon menetelmälliset prosessit kärsivät vastuun ja demokratian puutteesta. Euroopan unionin tapauksessa tämä usein ilmenee toimielinten avoimuuden puutteena tai tavallisten kansalaisten kokemuksena siitä, etteivät toimielimet todellisuudessa edusta heitä. Tämä kuilu kansalaisten ja toimielinten välillä estää kansalaisia tosiasias-
assa vaikuttamasta toimielinten päätöksiin. (EUR-Lex, 17.6.2022.) Kyseinen termi ei ole siis vain akateeminen termi, vaan kyse on termistä, joka on jollakin tapaa käytössä myös EU:ssa. Demokratiavajetta on yritetty laimentaa muun muassa vuoden 2009 solmitulla Lissabonin sopimuksella. Sopimuksen tarkoituksena oli vahvistaa entisestään parlamentin toimivaltaa talouden, lainsäädännön ja nimittämisen alalla. Lisäksi sopimuksella pyrittiin kannustamaan kansallisia parlamentteja osallistumaan EU:n politiikkaan. Tämä antoi niille mahdollisuuden myös valvoa komission lainsäädäntöehdotuksia. Myös kansalaisten aloiteoikeutta lainsäädännön osalta vahvistettiin: kansalaiset voivat sopimuksen myötä kehottaa komissiota ehdottamaan lainsäädäntöä millä tahansa alalla, johon sen toimivaltuudet ulottuvat. Edellytyksenä mahdollisten toimien toteuttamiselle aloitteelle komission osalta on miljoona allekirjoitusta ja seitsemää jäsenvaltiota koskeva vaadittu vähimmäismäärä. (EUR-Lex.) Tavallisilla kansalaisilla tulee siis olla myös oikeus osallistua demokratian toteuttamiseen unionissa. Päätökset tulee tehdä niin avoimesti ja lähellä kansalaisia kuin mahdollista. Tämä tavoite liittyy hyvän hallinnon tavan edistämiseen ja kansalaisyhteiskunnan osallistumisen varmistamiseen. (Leino-Sandberg & Wass 2014, 33.) Käytännön tasolla demokratian toteuttaminen voi osoittautua haastavaksi ottaen huomioon päätöksentekorakenteista aiheutuvat haasteet

sekä kansallisten parlamenttien ja hallitusten kiinnostuksen säilyttää oma legitimitteettinsä EU-tason toimijoiden kustannuksella. (Emt., 37.)

McCormick (2011, 104) toteaa, että periaatteessa demokratiavajetta voisi rajata laajentamalla parlamentin vallankäyttöä tai antamalla kansallisille johtajille enemmän valtaa EU:n sisäisissä toimitelmissä. Kuitenkin ongelman ydin on se, että tavallisilla eurooppalaisilla on todellisuudessa hyvin vähäiset vaikutusmahdollisuudet suhteessa eurooppalaisiin toimitelmiin.

Jotkin tieteelliset keskustelut tosin näkevät demokratiavajeen ”väliaikaisena” muutoksena, johtuen EU:n viime vuosikymmenen eri kriiseistä ja kuuluvan osaksi eurooppalaista integraatiota. (Kreuder-Sonnen 2018, 452.) Toisaalta tämänhetkistä poliittista liikehdintää voidaan kutsua epä-Eurooppalaistumiseksi. Tämä tarkoittaa yksinkertaisuudessaan sitä, että Euroopan viimeaikaiset kriisit tuovat esiin eurooppalaisen politiikan ”synkän puolen”. Kreuder-Sonnenin (2018, 453) näkemyksen mukaan, muun muassa nationalistisen populismin nousu ja EU-kriisipolitiikka vahvistavat toisiaan, luoden tietynlaisen autoritaristisen kehän. Jos tätä kehää ei pysäytä, lopputulos voi olla koko poliittisen järjestyksen hajoaminen (emt., 462).

4.3.2. Autoritarismi

Politiikkatieteellisessä keskustelussa autoritarismi mielletään tietynlaisena vaihtoehtoisena nimityksenä demokratian vastustamiselle. Autoritääriset poliittiset liikkeet yleensä ihannoivat valtaa ja erityisesti yksinvaltaa. Autoritääriseen ajatusmalliin mukaan yhteiskunnallinen järjestys edellyttää vallan keskittämistä, vahvaa johtajuutta ja parhaimmiston valitsemista yhteiskunnallisiin johtotehtäviin. (Paloheimo et al. 1996, 82.) Tämän takia monet demokraattisena valtiona ulospäin näyttäytyviä valtioita on haastavaa luokitella autoritäärisiksi. Tällaiset valtiot siis pintapuolisesti pitävät yllä tietynlaista perustuslaillista kullissia, joka vaarantuu vaalien yhteydessä. Valtioiden piilottavat illiberaaliset piirteensä tiettyjen yhteiskunnallisten ongelmien taakse. (Frankenberg 2020, 35.) Käsittelen illiberalismia tarkemmin seuraavassa kappaleessa. Autoritaarisissa yhteiskunnissa valtaa pitävä eliitti määrittelee kollektiiviset tavoitteet, mikä johtaa oletettuun konsensukseen. Demokratiat sitä vastoin hyväksyvät moniarvoisuuden ja siten erimielisyyden väistämättömänä. Erimielisyys ja konflikti ovat demokraattisessa yhteiskunnassa lähestulkoon perusolettamuksena. Poliittisen vallan omaavat

edustavat tyypillisesti vain osaa väestöstä, joka muodostaa tilapäisen enemmistön vaalien aikaan. (Haugaard 2023, 366.)

Autoritaariset valtiot harvemmin itse luovuttavat julkisuuteen tietoa hallituskäytännöistään, jotka kuvastaisivat luotettavasti niiden demokraattisuutta. Tällaista tietoa eivät varsinkaan luovuta sellaiset pohjimmiltaan autoritääriset valtiot, joiden hallitukset on valittu vaaleilla. Hallituskäytäntö naamioidaan ei-autoritääriseksi. Mielenkiintoista tässä on se, että tästä huolimatta autoritääriset suuntaukset voidaan yleensä helpoiten ilmentää juuri hallituskäytännöistä. (Emt., 38.)

Frankenbergin (2020) mukaan autoritäärisen hallintomuodon ominaisuudet ovat seuraavanlaisia: pääsy päätöksenteon keskittymiin on rajoitettua ja eristetty julkisuudelta. Lisäksi valtiovallan julkinen arvostelu on rangaistavaa ja ylittää kaikkia vastustavaa käyttäytymistä tarkkaillaan. Hyvin usein autoritääriset johtajat kuitenkin mieluummin rikkovat ja venyttävät lakia äärimmilleen kuin varsinaisesti kuitenkaan muuttavat niitä (Jenne & Mudde 2012, 148). Autoritaarisesti hallituissa yhteiskunnissa muun muassa rangaistuksen pelko vaikuttaa voimakkaasti kansalaisten elämään. Näin ollen kansalaiset myös käyttäytyvät siten, kuin he olettavat vallanpitäjien toivovan. (Paloheimo & Wiberg 1997, 59.)

4.3.3. Illiberalismi

Illiberalismi on tällä hetkellä paljon esillä ollut käsite politiikkatieteellisessä keskustelussa. Käsitteeseen ei liity vain yhtä käyttötarkoitusta tai näkökulmaa, vaan sen merkitys on joustava ja kontekstisidonnainen. Arkikielessä sitä käytetään harhaanjohtavasti nimeämään poliittisia vastustajia. Tutkijat puolestaan käyttävät termiä kuvaamaan tutkimaansa ilmiötä. Poliittisten toimijoiden keskuudessa termiä puolestaan käytetään kuvailemaan jotain tiettyä poliittista liikettä tai ideologiaa joko positiiviseen tai negatiiviseen sävyyn.

Illiberalismin käsitteen on alun perin muotoillut Fareed Zakaria vuonna 1997 teoksessaan *The Rise of Illiberal Democracy*. Zakarian suhtautuminen demokratian senhetkiseen suuntaukseen on melko kriittinen: monet Euroopan valtiot ylläpitävät niin sanottua 'näennäistä demokratiaa'.

Plattnerin (2019, 7) mukaan käsitteet ”liberalismi” ja ”demokratia” puolestaan kytkeytyvät vahvasti toisiinsa, mutta ovat silti toisistaan erillisiä. Käsitteellä demokratia viitataan siihen, kuka johtaa. Sen veloitteena on kansanvalta. Vaikka kansa johtaisikin vain välillisesti, sen tulee pystyä valitsemaan edustajansa vapailla ja oikeudenmukaisilla vaaleilla. Liberalismi puolestaan määrittää rajat vallankäytölle. Vallankäytön rajoitukset puolestaan turvaavat yksilöiden oikeuksia ja sisältävät vaatimuksen oikeusvaltioperiaatteesta. Vallankäytönrajoitukset määritellään yleensä valtion perustuslaissa. Tällöin yleensä viitataan juuri perustuslailliseen demokratiaan. (Plattner 2019, 7.) Zakariaan (1997, 22) mukaan liberaalin demokratian käsitteeseen kytkeytyy edellä mainittujen ominaisuuksien lisäksi myös vallanjako-opin käsite. Euroopan unionin tasolla nämä oikeudet on määritelty perussopimuksissa (SEU artikla 2).

Nykykirjallisuudessa illiberalismin käsite on melko epätarkka ja myös epä johdonmukainen. Sitä käytetään lähinnä yleisnimityksenä liberalismista poikkeaville ideologioille ja käytännöille. Illiberalismin paikka poliittisideologisella akselilla on demokratian ja epädemokratian välillä, kallistuen kuitenkin poispäin demokratiasta. (Laruelle 2022, 303.)

Kauth & King (2020, 367–371) esittävät, että illiberalismi voidaan jakaa kahteen eri ilmiöön, joille ominaista on erilaiset logiikat. Illiberalismi on joko vastakkainasettelua menettelylliselle demokratialle ja sen normeille (disruptiivinen illiberalismi) tai se on osa ideologista kamppailua (ideologinen illiberalismi). Disruptiivinen illiberalismia voi havaita autoritaristien demokratian vastustuksesta. Ideologinen illiberalismi voi puolestaan ilmentyä epätasa-arvoisena oikeuksien ja velvollisuuksien jakautumisena. Kyse on siis ideologisista yhteentörmäyksistä ulkoisesti ”liberaaleissa” demokratioissa. Tämän teorian mukaan siis toisin kuin täysin autoritaariset hallinnot, illiberaalisissa demokratioissa vaalit edelleen pidetään, eikä kansalaisia sorreta väkivallan uhallalla. Silti tyytymättömyyden ilmaisemisen vaihtoehdot ovat jo rajalliset. Näin ollen osallistuminen politiikkaan vaikeutuu yhä enemmän, ja oikeusvaltioperiaatetta heikennetään usein hallituksen tavoitteiden palvelemiseksi. Illiberaalisten demokraattisten hallintojen syntyminen aiheuttaa demokratian rappeutumista.

5. Heikkouden diskurssi

Ensimmäinen diskurssi käsittelee unionin heikkoutta demokratian puolustajana. Tätä diskurssia voisi toisaalta kutsua myös syytöksen diskurssiksi tai epäonnistumisen diskurssiksi. Aineistosta ei noussut esiin mikään tietty poliittinen ryhmä. Mainittakoon kuitenkin, että esimerkiksi keskustaliberaali ryhmä Renew Europe, EPP ja vasemmistolainen Left kuitenkin ovat asiasta aktiivisimmin äänessä. Tätä kyseistä diskurssia soveltaa erityisesti keskustaliberaali ryhmä Renew Europe. Myös esimerkiksi kristillisdemokraattisessa EPP ja vasemmistolaisessa Left ryhmässä ilmenee vaihtelevasti samankaltaisia argumentteja. EPP ryhmän osalta ilmentymä on mielenkiintoinen, koska yleensä perinteisiä, autoritaarisia ja nationalistisia kantoja omaavien kansallisten puolueiden europarlamentaarikot painottavat vähemmän demokraattisen laadun ja oikeusvaltioperiaatteen merkitystä. He siis myös usein äänestävät yleensä demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatetta uhkaavia esityksiä vastaan. (Meijers & Veer 2019, 852.) Sisällöllisesti tämän analyysiosuuden keskustelut käsittelevät suurilta osin oikeusvaltioperiaatteen ehdollistamismekanismien käyttöönottoa ja soveltamista Euroopan unionin tuomioistuimen antaman päätöksen (2022/2535(RSP)) jälkimainingeissa. Kyseinen tuomioistuimen päätös koski oikeusvaltioperiaatetta koskevaa ehdollisuudesta annettua asetusta (Euroopan komissio).

Autoritäärinen hallintotapa nähdään demokratian uhkaajana. Se on korruptoitunutta. Se tuhoaa oikeusvaltioperiaatteen ja perusoikeudet. [Esim. Sophia in 't Veld (Renew 16.2.2022.) Autoritarismi koetaan uhkana Euroopan unionille ja sen tulevaisuudelle ja olemassaololle [esim. Michal Šimečka (Renew) 6.4.2022]. Autoritarismin leviäminen Euroopassa tulee näin ollen estää [esim. Malin Björk (Left) 14.9. B ja 4.10.2022]. Analysoidessani kiinnitin huomiota tämän diskurssin syyttävään sävyyn. Syyttävä sävy on vahvasti läsnä useassa puheenvuorossa sekä suorasti että epäsuorasti. Syytökset kohdistuvat Euroopan unioniin poliittisena toimijana epäonnistuneena demokratian puolustajana ja suojelijana. Useissa puheenvuorossa tuomitaan Euroopan unionia ja erityisesti Euroopan komissiota ”epäonnistujaksi”. Tarvemmin muotoiltuna puheenvuoroissa käytetään ilmaisua ”*you have failed*”. Puheenvuoroissa todetaan, ettei EU ole tehnyt tarpeeksi puolustaakseen unionin arvoja ja demokratiaa. EU:n heikko johtajuus on ollut haluton vastustamaan demokratian rappeutumista, sallien näin ollen korruption ja autoritarismin vahvistumisen jäsenmaissaan.

The Commission shall promote the general interest of the Union and take appropriate initiatives to that end. It shall ensure the application of the Treaties and of measures adopted by the institutions pursuant to them. You are the guardians of the Treaties. But right now you look more like the masterminds of delaying tactics and avoiding responsibility, Mr Commissioner. Now you come back with guidelines. Now, after these many months. Power comes with responsibility and you are neglecting this responsibility. You are failing, not only in the duties that stem from the Treaties, but you are failing millions of EU citizens that have put trust in you, that count on you. [Terry Reintke, Verts/ALE Group 16.2.2022]

Puheenvuorossa korostetaan komission vastuuta ei ainoastaan parlamentille vaan erityisesti EU:n kansalaisille, jotka luottavat siihen, että EU pitää kiinni perussopimuksien sanomasta. Kyseisessä puheenvuorossa todetaan myös, että Euroopan komissio välittelee vastuunottoa. Myös moni muu Euroopan parlamentin jäsen korostaa syyttävissä puheenvuoroissaan nimenomaan komission vastuuta epäonnistumisen syytöksen yhteydessä [esim. Sophia in't Veld (Renew) 16.2.2022 ja Petri Sarvamaa (PPE Group) 4.10.2022]. Väittämällä Euroopan unionia epäonnistuneeksi demokratian puolustajaksi luodaan sanomatta mielikuvaa Euroopan unionista demokratian ja vapauden puolustajana. Diskurssi korostaa unionin vastuuta korjata aiheuttamansa vahingot palauttaakseen kansalaistensa luottamuksen demokratiaan. Euroopan unionille, erityisesti juuri komissiolle luodaan painetta korjata unionin demokratian tila. Malin Björk (Left) toteaa 4.10.2022 käydyssä täysistuntokeskustelussa:

Third, this is a test for the conditionality mechanism. It will set the standards and the bar for how it can be used with other countries if we have to. So please don't fail this one. We cannot afford anything else than restoring democracy. Anything else would be a failure. This is our chance, this is your chance. [Malin Björk 4.10.2022 (Left)]

Tämä kyseinen puheenvuoro kohdistuu sekä Euroopan komissiolle että Euroopan neuvostolle. Puheenvuorossa korostetaan juuri Unionin muiden toimielinten vastuuta korjata

demokratian tilanne. Tässä tehtävässä ei ole Björkin mukaan varaa epäonnistua. Monessa puheenvuorossa korostetaan juuri tekojen merkitystä; puheet eivät enää ole riittäviä. Demokratian turvaamiseksi vaaditaan konkreettisia toimenpiteitä.

We need concrete recommendations with strict deadlines. EU leaders cannot just talk about the rule of law every now and again and then pat themselves on the back for a job well done, tick off the box on the to-do list and continue work as usual. We need concrete recommendations. If nothing concrete comes out of these hearings, there is little point in having them at all. So concrete recommendations with strict deadlines and, if these deadlines are not met, we need to look at all the other possibilities that the Article 7 procedures offer us. [Jeroen Lenaers (PPE Group) 3.5.2022]

Konkreettisten toimien korostamisen lisäksi puheenvuoroissa korostetaan asian ehdotonta kiireellisyyttä.

Madam President, thank you, dear colleagues, dear Commissioner, the European Court of Justice has spoken, and the Commission must act now. No more holding back, no more hiding. [...] Now is the time to act. [...] It also said that the European Union must be able to defend those values, and I add the European Union has to defend those values. We, the European Parliament, expect the Commission to now come forward and do exactly that – defend our shared values. [Katarina Barley (S&D) 16.2.2022]

Myös Michal Šimečka (Renew) ilmaisee asian kiireellisyyden merkityksen toteamalla seuraavanlaisesti 6.4.2022 puheenvuorossaan: *“Because dithering over EU values is what brought us here, and it must end now.”* Vasemmistolaista linjaa edustava Nikolaj Villumsen (The Left) esittää asian jopa hieman uhkailevaan sävyyn asian merkityksellisyyden korostamiseksi puheenvuorossaan 16.2.2022: *“Dear Commissioner, you have hesitated before. I now see that you are hesitating again. Let me be clear: either the Commission acts now or the European Parliament will force you to do so.”*

Korostamalla unionin aiempia epäonnistumisia, yleisön huomio käännetään pois eräästä oleellisesta kysymyksestä: onko unioni oikeutettu tai edes velvollinen turvaamaan demokratiaa unionissa tai jäsenmaissaan? Kysymystä ei välttämällä pyritä välttelemään vastauksen

riittämättömyyden puutteessa, vaan pikemminkin luodakseen olettamuksen unionin velvollisuuden itsestäänselvyydestä.

Demokratian puolesta puhuvat myös sellaiset poliittiset toimijat, joiden hallintotapaa voi kuvata itsevaltaiseksi ja jopa kansalaisyhteisöjä tukahduttavaksi. Monessa maassa demokratiassa on ainoastaan arvopohjainen merkitys, jota ei juurikaan käytännössä sovelleta. Siksi demokratiasta puhuminen voisi palauttaa sen merkityksen, joka liittyy kansalaisten aktiiviseen yhteiskunnalliseen osallistumiseen eikä pelkästään vaaleihin. (Korvela & Vuorelma 2017, 204.) Kelemenin (2017) toteaa ironisesti, että Euroopan parlamentin vahvistuessa unionin johtaja-asetat ovat kasvavassa määrin riippuvaisia kansallisista äänestyksistä EU-parlamenttivaaleissa. Tämän vuoksi johtoasemassa oleville voi muodostua korkeampi sietokyky autoritääristä linjaa ajaviin ehdokkaisiin nähden. Parlamentaarisen aseman vahvistaminen voi siis pahimmassa tapauksessa heikentää demokratiaa.

Madam President, on Sunday, Hungarian voters gave Viktor Orbán and the Fidesz government a landslide victory. No political force has had a victory greater than this in the past 30 years in Central Europe. That's a fact. This election result does not only mean the spectacular failure of the Hungarian opposition, but it was also a resolute and clear rejection of all the political intervention attempts by the Brussels elite and many of you here.

At this point, you have a clear choice: either you respect the will of the people and open a new chapter of cooperation with us – we stand ready as we have always stood ready – or you continue your ill-conceived ideological jihad against us. Unfortunately, it seems that you are choosing the latter. This demonstrates a lack of respect of one of the most important principles of democracy, the vox populi. [Balázs Hidvéghi (NI), 6.4.2022]

Edellä mainitusta puheenvuorosta ilmenee, että demokratiaa pidetään niin suurella arvolla, että myös autoritääristen hallintojen puolestapuhujat vetoavat niihin arvoihin.

Demokratian rappeutumista koskeva keskustelu keskittyy erityisesti oikeusvaltioperiaatteen purkamiseen. Oikeusvaltioperiaatteen toteutumisen edellytyksenä on, että valtion viranomaisten toiminta tulee perustua voimassa olevaan oikeusjärjestykseen (esim. Tamanaha 2009, s. 3). Euroopan unionissa se tarkoittaa tarkemmin ottaen sitä, että jäsenmaiden hallitusten velvollisuus on noudattaa lakia. Hallitusten tekemät päätökset eivät myöskään saa

olla mielivaltaisia. Lisäksi kansalaisten tulee voida haastaa tehdyt päätökset itsenäisissä tuomioistuimissa. Lisäksi oikeusvaltioperiaatteeseen kuuluu myös korruption vastainen toiminta sekä lehdistövapauden puolustaminen, jonka tarkoituksena on varmistaa, että kansa saa tietoa hallituksen toimista. (Euroopan parlamentti 8.7.2021.)

Jeroen Leeners (PPE Group, 3.5.2022) toteaa muun muassa, että jos oikeusvaltioperiaate heikkenee yhdessäkään Euroopan unionin jäsenmaassa, on sillä vaikutus koko unioniin. Leeners toteaa myös samassa puheenvuorossa oikeusvaltioperiaatteen olevan niin tärkeä ja välttämätön, että se vaatii jatkuvaa ja täydellistä sitoutumista kaikilta Euroopan instituutioilta. Walker (2009, 123) esittää oikeusvaltioperiaatteella olevan tietynlainen institutionaalinen ulottuvuus. Tämän näkemyksen mukaan edustuksellinen demokratia ilmentää ihmisten tahtoa käsityksenä vakiintuneesta, yleistettävästä ja ennustettavasta lainsäädännön viitekehystä. Institutionaalista näkökulmasta katsottuna oikeusvaltioperiaatteella on keskeinen käyttöarvo EU:lle. Perustamisestaan lähtien EU on tukeutunut epäsuorasti tai suorasti oikeusvaltioperiaatteen lainsäädännöllisiin arvoihin valtiomuotoarakentavia perusteita palvelukseen. Róza Thun und Hohenstein (Renew) toteaa puheenvuorossaan 16.2.2022” *Only our European institutions can now stop the degradation of the Union rule of law*”. Tässäkin puheenvuorossa vastuu unionin tulevaisuudesta vieritetään unionin instituutioille. Euroopan unionin parlamentti on ainoa demokraattisesti valittu toimielin EU-järjestelmässä. Vaikka Euroopan komissio on vastuussa parlamentille toiminnastaan, sillä on käytännön tasolla hyvin rajallinen merkitys komission päätösten suhteen. Käytännössä siis suurin osa EU:n lainsäädännöstä ja käytännöistä päätetään muussa toimielimessä. (McCormick 2011, 105.)

Diskurssissa, eikä aineistossa muutenkaan ilmene kovin montaa unkarilais- tai puolalalaistaisen mepin puheenvuoroa. Kuitenkin, 14.9.2022 käydyssä täysistuntokeskustelussa, jossa todetaan Unkariin loukkauksiin liittyvästä vaarasta unionin perustana olevien arvojen osalta Renew -ryhmän jäsen, unkarilainen Katalin Cseh kommentoi asiaa ja maansa tilannetta puheenvuorossaan näin:

Madam President, dear colleagues, with this report, the European Parliament is about to become the first EU institution to officially declare that Hungary is not a full democracy anymore. And that is incredibly painful to say it out loud. It hurts. Because my generation was the first one to grow up in a democracy. And for now it looks like we are also the last ones.

But, you know, this only gives us a little bit more reason to keep on fighting. And I know that the first step in dealing with a problem is recognising there is one. So this is happening now and I'm glad for that, this is a step forward. But there is still a very, very long way to go. And I have to say that I am very worried about the highly untransparent backroom dealings the Commission has been conducting with the Hungarian Government.

So I would recommend you Commissioner, and also to your team, to come to Hungary. I know you've been before, but also just to go on the ground, visit the people, go to the local governments, see our schools, see our hospitals, talk to the people who use these services or who are being deprived from it. And then maybe it will be very, very clear for everybody that the EU support has to arrive directly to those people who are suffering the consequences of the EU's first autocratic government. [...] In case of systemic breaches of the rule of law, redirect funds to people who need it the most. Commissioner, it is not too late. [Katalin Cseh (Renew) 14.9.2022]

Puheenvuorossa ilmaistaan siis pettymystä siihen, että seuraavat jälkipolvet eivät pääse kasvamaan demokraattisessa yhteiskunnassa, korostaen siis demokraattisen aikakauden lyhyttä. Koen tämän puheenvuoron merkittäväksi juuri siksi, että sen on todennut unkarilais-taustainen eli autoritarismisyytöksien kohteena oleva poliitikko. Toisaalta, vaikka hän ilmaisee tunnistavansa kotimaansa tilanteeseen liittyvän huolen ja illiberalistin valtion toteamisen merkitykset, sävy kuitenkin Euroopan komissiota kohtaan muuttuu syyttäväksi. Syytökset pyritään osittain vierittämään Euroopan komissiolle läpinäkymättömästä toiminnan osalta Unkarin hallinnon kanssa ja siihen liittyvät seuraukset unkarilaisten arkeen. Vastuu Unkarin poliittisen suuntauksen muutoksesta vieritetään siis Euroopan komissiolle. Kuitenkin huomionarvoista on, että sekä Unkarin että Puolan väestö vaikuttaa jakautuneen kahtia; huomattava osa kansalaisista sekä tukee EU-jäsenyyttä että vastustaa nykyisen hallituksensa epädemokraattisia toimia (De Búrca 2022, 30). Kansallisuudesta tulee kuitenkin tärkeää, kun EU:n toimenpiteet heikentävät maan taloudellista asemaa, mikä saa parlamentin jäsenet kyseenalaistamaan kansalaisten tai jäsenvaltioiden välisen eriarvoisuuden heidän ideologisesta suuntautumisestaan riippumatta (Akbik & Migliorati 2023, 1040).

Tässä diskurssissa nousee esiin paljon sellaisia ominaisuuksia, joita erittelin parlamentaarisen puheen teoriaosuudessa. Parlamentin jäsenet esittävät toiminnallisia vaatimuksia: demokratia tulee korjata. Autoritarismin leviäminen Euroopassa tulee estää. Parlamentin jäsenet vievät vastuun muille EU:n toimielimille. Oikeusvaltioperiaatteen ehdollistamismekanismissa lukuun ottamatta puheenvuoroissa ei kuitenkaan tuoda ilmi konkreettisia toimia, joihin tulisi ryhtyä. Tämä toki voi johtua myös parlamentin rajallisista vaikutusmahdollisuuksista muihin toimielimiin. Puheenvuoroissa korostetaan, että toimiin tulee ryhtyä välittömästi, mutta ajankohtaa ei ilmaista kuitenkaan sen tarkemmin. Aineistosta ilmeni myös muun muassa poliittiselle puheelle tyypillisenä luonteenpiirteenä niin kutsuttujen argumentaatiovirheiden käyttö. Argumentaatioita voidaan kutsua ”virheellisiksi”, kun ne ovat puutteellisia tai ovat harhaanjohtavia rakenteeltaan ja perusteluiltaan. (Meany & Shuster 2002, 63–67.) Huomioitavia argumentaatiovirheitä keskusteluista nousee esiin esimerkiksi uhkailuun vetoaminen, kuten esimerkiksi aiemmin tässä luvussa mainitsemani Nikolaj Villumsenin puheenvuoro 16.2.2022. Myös useassa puheenvuorossa pyritään jollain tasolla vetoamaan yleisön tunteisiin: *”But please Commission, do not fail the trust that those citizens put in you”* [Róża Thun und Hohenstein (Renew) 16.2.2022].

Heikkouden diskurssi kiteytyy vahvasti ajatukseen, jonka mukaan EU:n muut toimielimet, erityisesti Euroopan komissio, on syyllinen autoritarismin vahvistumiseen Euroopan unionissa. Tyytymättömyyden tunne on diskurssissa vahvasti läsnä. Parlamentin jäsenet pyrkivät keskusteluissa vetoamaan komissioon usein eri keinoin saadakseen muutosta aikaan autoritarismin pysäyttämiseksi.

6. Yhtenäisyyden diskurssi

Toinen diskurssi puolestaan käsittelee unionin yhteisöllisyyttä ja käsitystä yhtenäisyydestä demokratian ollessa uhattuna. Tässä diskurssissa unionin jäsenmaat ja sen kansalaiset asetuvat yhtenäiseen asemaan ja näin ollen myös vastuuseen unionin demokratian tilasta.

Tämä diskurssi ajoittui ajallisesti pääasiallisesti alkuvuoden 2022 keskusteluihin. Tästä diskurssista ei myöskään noussut esiin mitkään tietyt poliittiset ryhmät, vaan diskurssi on aika ryhmien osalta hajanainen. Tämä toki voi kuvastaa myös tietynlaista yhtenäistä ajatusmallia tai näkökulmaa yhteisestä tavoitteesta. Puheenvuoroissa korostuu voimakkaasti ”me” -pronominin käyttö. Esimerkiksi Frances Fitzgerald (PPE) toteaa 22.7.2022 puheenvuorossaan:

“We need to protect our democracies”. Myös Dragos Tudorache (Renew) toteaa puheenvuorossaan 6.7.2022 keskustelun yhteydessä: *To start with, we must render our democracies more resilient. We must educate our public to differentiate, to critically filter the disinformation and manipulation they are exposed to.* Vastuu demokratiasta kuuluu siis parlamentille yhteisesti. Tätä luonnollisesti pyrkii korostamaan myös komissio, erityisesti Presidentti Ursula von der Leyer: *“This is our duty. And I call on all of us to work together in these challenging times to uphold and protect the rule of law.”* (7.6.2022).

Demokratiakeskustelu ja yhtenäisyyden korostaminen ajoittuu ajankohtaan, jolloin Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainassa. Tässä kohtaa Venäjä ja presidentti Vladimir Putin nähdään tietynlaisena yhtenäisenä vihollisena; uhkana demokratialle. Myös tämän hyökkäyssodan on myöhemmin todettu olevan uhka EU:n arvoille (Euroopan parlamentti 15.9.2022).

So, we don't want more [...] anti—democratic Europe. This is just what Putin would like us to be. He would like these anti—democratic developments to get a hold of Europe and to develop and to get more countries walking that way. But we are not going to let it happen. [Malin Björk (The Left) 18.5.2022.]

Malin Björk toteaa tässä 18.5.2022 puheenvuorossa, ettei Euroopan saa antaa lähteä epädemokraattiselle tielle. Tässäkin korostetaan, sitä *”kuinka me emme anna sen tapahtua” (but we are not going to let it happen)*. Yhtenäisyyden diskurssia käsitellessä on aiheellista tunnistaa mahdolliset diskurssiin sisältyvät motiivit. Poliitikoilla on yleisesti ottaen yksilölliset päämäärät, joita he yrittävät tavoitella poliittisen uransa aikana. Laajassa mittakaavassa tarkasteltuna tavoitteidensa saavuttamiseksi poliitikot tarvitsevat välineenään valtaa. Euroopan unionin politiikolla kuten unionilla itsellään ei ole kovin laajamittaista valtaa vaikuttaa jäsenmaiden toimintaan. Unionin ja sen toimijoiden valta pohjautuu jäsenmaiden väliseen yhteisymmärrykseen ja -toimintaan. Näin ollen yksi mahdollinen motiivi yhtenäisyyden diskurssin soveltamiseen on yhteisymmärryksen luominen omien intressien mukaisesti. Toisaalta esimerkiksi Karlssonin (2001, 253) mukaan parlamentin toiminta heijastaa kuitenkin koko Euroopan unionin demokratian tilaa.

Tämän diskurssin yhteydessä koen aiheelliseksi tuoda esiin Stuart Hallin (1999, 46) käsityksiä identiteettiin liittyen. Hallin mukaan erityisesti kansallinen identiteetti ei muodostu minään synnynnäisenä ominaisuutena, vaan ne muodostuvat ja muuttavat muotoaan osana jatkuvaa representaatiota. Näin ollen kansakunta ei ole vain poliittinen yksikkö, vaan myös jotain, joka luo omia merkityksiään. Ihmiset eivät siis ole vain jonkin kansakunnan kansalaisia, vaan he ovat osa kansakunnan ideaa, joka representoituu sen kansallisessa kulttuurissa. Kansakuntaa voi siis kuvata tietynlaiseksi symboliseksi yhteisöksi. Kuvailen siis Euroopan unionia tietynlaiseksi kansakunnaksi tai sen ilmentymäksi. Unioni itse muodostaa oman ideansa tietynlaisista ominaisuuksista ja arvoista, jotka kuuluvat osaksi tietynlaista identiteettikäsitystä. Kansallista kulttuuria voi siis kuvailla omanlaisekseen diskurssiksi eli tavaksi rakentaa merkityksiä, jotka määrittävät toimintaamme ja käsityksiämme itsestämme. Kansalliset kulttuurit rakentavat toisin sanoen omia identiteettejä tuottamalla merkityksiä kuvitteellisesta kansakunnasta, johon koemme voivamme identifioitua. (Emt., 47.) Yhteisöt jaetaan yhteisön jäseniin ja sen ulkopuolisiin toimijoihin, eli yksinkertaistettuna niin kutsuttuihin ystäviin ja vihollisiin.

Vaikka yhtenäisyyden diskurssi vetoaa ajatukseen yhteistyöstä, se turvautuu myös yhteisöllisyyden tunteen kaksijakoisuuteen. Jakamalla toimijat yhteistyökumppaneihin ja vastustajiin diskurssi käyttää hyväkseen identiteettiin sisältyvää taipumusta hakea omaa yhteisöään ja täten hakea yhteenkuuluvuutta. Diskurssi määrittelee yhteisen vihollisen, jonka pysäyttämiseksi keskinäinen yhteisymmärrys on välttämätön. Yhtenäisyyden diskurssin varjolla pyritään siis saamaan yhtenäinen linjaus sellaisistakin asioista, jotka todennäköisesti tavanomaisesti aiheuttaisivat erimielisyyttä poliittisten ryhmien välillä.

Diskurssissa korostetaan myös Euroopan unionin yhteisten arvojen välttämättömyys. Yhteiset demokraattiset arvot ja niihin liittyvät velvollisuudet yhtenäistävät unionia ja ovat kaiken perusta. Unionia kuvaillaan jopa olevan ”ennenkaikkeaa arvojen yhteisö”:

[...] the European Union is, first and foremost, a community of values. A shared commitment to democracy, the rule of law and fundamental rights is the glue that holds our Union together. We can make all the progress we want on the internal market, on trade policy, in any other policy field, whatever we want, but, without a joint commitment to our

founding values, none of that progress will ever be sustainable for the future. [Jeroen Leeners (PPE) 3.5.2022]

It's about the question, who are we as a European Union? Who do we want to be? And why do so many people all over the world actually look at us as a place where you can turn to when you are in need, in distress? [...]

That is because we have a very clear fundament of values. It is laid down in Article 2 that all Member States signed and it is worth having a look at it. What are the values in there? Respect for human dignity. Freedom. Democracy. Equality. Rule of law. Respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities [...] And whether you live in Finland, in Spain, in Poland or in Ireland, you have to be able to fully rely on that and you have to know that the EU institutions will defend this. [Katarina Barley (S&D Group) 3.5.2022]

Näissä edellä mainitussa Katarina Barleyn ja Jeroen Leenersin puheenvuoroissa (3.5.2022) viitataan juuri Euroopan unionin perustamisajankautisiin arvoihin, jotka on lueteltu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) toisessa artiklassa. Näitä arvoja ovat muun muassa vapaus, kansanvalta, oikeusvaltio ja tasa-arvo. Lisäksi Barley painottaa puheenvuorossa tietynlaisia "Euroopan unionilaista" identiteettiä: *"kuka olemme? keitä haluamme olla?"* Identiteetti siis ilmenee määrittävien arvojen pohjalta. Vahva luotto demokratiaan ja Unionin perusarvoihin korostetaan tietynlaisena voimavarana haastavina aikoina:

Our strong institutions are more important than ever. Our functioning democracy and our freedom are invaluable. The rule of law and democracy can only flourish in an environment with quality, free and independent media, and free of manipulative propaganda. In this House, we do have several tools to tackle the consequences of malign foreign interference. [Vladimír Bilčík (PPE Group) 18.5.2022]

The full enjoyment of human rights and fundamental values within EU Member States can never be in question. The spirit of compromise is indeed integral in politics. But the EU cannot ever compromise on its values. They are core. There cannot be a half-way house for some Member States. [...] We must renew and intensify our efforts to

build a better European Union, one that ensures freedom, democracy, human rights and the rule of law for all our citizens. There is a big task to be undertaken by all of us.
[Frances Fitzgerald (PPE) 14.9.2022]

Kuten jo aiemmin mainitsin, diskurssissa korostetaan, että kyse on nimenomaisesti EU:n yhteisestä intressistä, joka korostuu erityisesti yhteisten arvojen painotuksessa. Terry Reintke (Verts/ALE Group) toteaa puheenvuoronsa (18.5.2022) päätteeksi, että heidän kaikkien intressinsä on loppujen lopuksi puolustaa oikeusvaltioperiaatetta, demokratiaa ja perusarvoja. Edellä mainitussa Frances Fitzgerald (PPE) vetoaa puheenvuorossaan ajatukseen, että vaikka kompromissit kuuluvat olennaisesti politiikkaan, EU:n arvot ovat niin ehdottomat, ettei niistä saa joustaa. Katarina Barley (S&D) toteaa 16.2.2022: *We have to stand up for our common values and show the people in the European Union, and in Hungary and Poland, that we are in this together.* Tulkintani tässä on, että Barley on näkemyksessään erotellut nimenomaisesti Unkarin ja Puolan unionin yhteisistä arvoista demokratian osalta, nimeten nämä maat ja niiden kansalaiset unionin demokratiaa rappeuttavien toimijoiden joukkoon. Toisin sanoen painotetaan tietynlaista kaksijakoisuutta kehottaen unionin perusarvoja kannustavat toimijat liittymään yhteisiin vastatoimiin Unkaria ja Puolaa kohtaan. Fritzgerladin puheenvuorossa myös todetaan: *“There cannot be a halfway house for some Member States”.* Hän toteaa, ettei voi olla minkäänlaista puolitiehen tulemistä unionin arvojen osalta joidenkin jäsenmaiden osalta. Hän ei erittele, mihin maihin hän viittaa ”joillain jäsenmailla”. Tarkoituksena on kuitenkin tulkintani mukaan lietsoa ajatusta siitä, ettei unioni kestä demokratian rappeutumista pitkällä aikavälillä. Jos nykyistä uhkaa autoritarismista ei torjuta, se rappeuttaa lopulta koko unionin. Samaa ajatusta korostetaan myös aiemmin mainitussa myös aiemmin mainituksessa puheenvuorossaan Jeoren Leainersin puheenvuorossa 3.5.2022.

Unionin yhteiset arvot nousevat toistuvasti puhevuoroissa merkittävään asemaan. Huomioiden yhtenäisyyden diskurssin tavoitteen yhdistää yleisöä yhteistä uhkaa vastaan, unionin perusarvot voidaan nähdä erittäin tehokkaana retorisenä työkaluna, koska arvokeskustelut vetoavat usein yleisöön. Näin ollen, jos poliitikko tai puhuja oman argumenttinsa sellaisiin yleisesti hyväksyttäviin arvoihin, kuten "tasa-arvo" tai "ihmisarvo", yleisön kääntäminen vastaan näiden arvojen vastustajana yksinkertaistuu. Samalla tavalla yleisö asettuu todennäköisemmin jonkun puolelle, joka julistaa olevansa näiden arvojen puolustaja. Keskeiseksi

muodostuu pyrkimys muodostaa yhtenäinen rintama erottamalla yhteiskunnan (Euroopan unionin) "ongelmaelementit" ja julistaa näiden vastustamista yhdessä. Euroopan unionin parlamentista koostuvat poliittiset ryhmät yleisesti ottaen kokevat olevansa EU:n perusarvojen ylimpiä suojelijoita. Tällaisiksi heidät myös yleensä kuvataan ulkopuolisille. (Morjin 2022, 199.)

Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa on lueteltu myös keinoja, joilla EU pyrkii suojelemaan perusarvojaan mahdollisilta loukkauksilta. Nämä keinot on lueteltu sopimuksen artiklassa 7. Artiklassa on lueteltu sekä ennaltaehkäisevät toimet, jotka otetaan käyttöön, *"kun on olemassa selvä vaara EU-arvojen vakavasta loukkaamisesta"*. Mahdollinen sanktiomenettely otetaan puolestaan käyttöön, *"kun vakava ja jatkuva EU-arvojen loukkaaminen on todettu"*. Lopputuloksena voi ankarimmillaan jäsenmaan kuuluvien oikeuksien menettäminen (esim. äänestys-oikeus). (Euroopan parlamentti 4.9.2018.) Unkarin osalta kyseiset menettelyt jouduttiin ottamaan käyttöön vuonna 2022 (Euroopan parlamentti 15.9.2022). Parlamentti joutui pyytämään jäsenmaita määrittelemään riskiarvion Unkarista unionin arvojen loukkaamisen osalta jo vuonna 2018. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun parlamentti joutui vaatimaan kyseisiä toimia jonkin jäsenvaltion suhteen estääkseen EU:n arvojen systeemisen uhan. (Euroopan parlamentti 12.9.2018.) Myös tästä artikla 7:stä käydään aktiivista keskustelua koko aineiston läpi, tästä mainintana esimerkiksi aiemmassa *Heikkouden diskurssissa* mainittu Jeroen Lenaersin (PPE Group) puheenvuoro 3.5.2022. Katarina Barleyn (S&D) mukaan (3.5.2022) kyseisen artiklan menettelyjen käyttäminen on voimakas väline myös viestiä muille pyrkimyksestä suojella sekä Puolan että Unkarin kansalaisia mutta myös kaikkia meitä ja sisäistettyjä arvojamme.

Kaikki poliittiset järjestelmät, jotka eivät halua joutua käyttämään väkivaltaa tai pakottamista varmistaakseen asemansa, ovat käytännössä riippuvaisia yleisön tuesta (Karlsson 2001, 258). Erityisesti arvokeskustelun yhteydessä vedotaan myös lupauksiin. Lupauksilla tässä tarkoitetaan Euroopan unionin tekemiä lupauksia kansalaisilleen poliittisen toimielimen roolissa, jota parlamentin jäsenet edustavat demokraattisena toimielimenä. Kyse ei ole kuitenkaan varsinaisesti uusien lupauksien antamisesta. Kyse on enemmänkin niistä "lupauksista", joihin EU katsotaan olleen sitoutunut, kun se on perustettu. Esimerkiksi aiemmin jo mainitsemassani Katarina Barleyn puheenvuorossa (3.5.2022) jopa painotetaan, että perusarvojen noudattaminen eivät ole vain lupaus ja sitoutuminen Euroopan unionin jäsenmaiden

välillä, vaan ensisijaisesti lupaus ja sitoutuminen unionin kansalaisille. Myös jälleen toisessa jo aiemmin mainitsemissani Katarina Barleyn puheenvuorossa (16.2.2022) todetaan: *Defending the rule of law is what the citizens of Europe were promised when joining the EU. It is what we owe to the citizens of Europe.* Tässä kohtaa painotetaan jo tietynlaisia ”velkaa” suhteessa unionin kansalaisiin. Esimerkiksi Frances Fitzgerald (PPE Group) korostaa 6.7.2022 puheenvuorossaan parlamentin jäsenten vastuussa suhteessa äänestäjiin, eli Euroopan unionin kansalaisiin:

“As politicians, the only people we should be answerable to is the voters and not regimes that seek to undermine our European values.” Tässäkin painotetaan, etteivät he politiikkoina ole tilivelvollisia maille, jotka vähättelevät Euroopan unionin arvoja. Oikeusvaltioperiaate mainitaan myös yhtenä arvona, jota unionin tulee puolustaa, vaikeuksista ja takaistuista huolimatta:

Because despite the setbacks and the shortcomings that we clearly see in the European Union, apparently we still stand for a promise of democracy, rule of law and fundamental rights. I urge you, colleagues, let us live up to this promise also by being tough about democracy and rule of law inside our own Union. [Terry Reintke (Verts/ALE) 16.2.2022]

This fundament is not only a clear commitment and promise between the Member States, but it is first and foremost a commitment and promise to our citizens. [Terry Reintke (Verts/ALE) 16.2.2022]

Mainitsemien arvoista on, että parlamentin jäsenet eivät lähtökohtaisesti ja oletusarvoisesti itse tehneet lupauksia, joihin vedotaan. Kyse on enemmänkin tavasta vedota komissioon ja vaatia toimenpiteitä. Tässä siis yhtenäisyyden diskurssia käytetään tietynlaisena vetoamisen välineenä. Lupaukset ilmaistaan tehosteena velvoitteille. Lainauksissa käytetään myös erilaisia tehostesanoja, kuten ”selkeästi” (clearly), ”ennankaikkea” (first and foremost) ja verbien ”odotusten täyttäminen” (live up to), ”stand for” (kannattaa) kuvaamaan lupauksien noudattamisen merkitystä.

Euroopan unionin virallinen tunnuslause on ”moninaisuudessaan yhtenäinen” (engl. United in diversity) (Euroopan unioni). Tämän tunnuslauseeseen voidaan tietyllä tavalla nähdä kuvaavan tätä diskurssia, vaikka lähtökohtaisesti tunnuslauseella on alun perin hieman erilainen merkitys (kts. emt.). Toisaalta unionin perusajatus liittona kiteytyy vahvasti

oikeusvaltioperiaatteeseen ja ajatukseen säännösten myötä syntyneestä yhtenäistymisestä: Euroopan unionin lainsäädäntö edustaa EU:n yhtenäisyyttä symboloivaa voimaa. Lähtökohta, jonka mukaan yhtenäiset säännöt, jotka ulottuva kaikkialle Euroopan unionissa mahdollistaa yhtäläisen rajat ylittävän kansalaisten suojelun. Euroopan unionin voidaan siis sanoa olevan oma erillinen eurooppalainen ”sääntelyalueensa”. (van den Brink & Passalacqua 2024, 1.) Costa Reis & Raube (2021, 628) esittävät Euroopan unioni joutuu tällä hetkellä kohtaamaan jäsenvaltioidensa demokratia- ja oikeusvaltioperiaatteen kriisin kolmessa eri muodossa. Ensinnäkin EU on keskellä identiteettikriisiä, koska se voidaan nähdä muuttuneen sisältäpäin sen identiteetin vastaisten arvojen suuntaan. Toiseksi Euroopan unionia haastaa noudattamis- ja täytäntöönpanokriisi, sillä vakavat oikeusvaltioperiaatteen loukkaukset voidaan nähdä heikentävän EU:n kykyä taata sen sekundäärisen, eli johdannaisen oikeuden täytäntöönpano ja näin ollen ylläpitää EU:n lainsäädännön ensisijaisuutta ja välitöntä vaikutusta jäsenvaltioiden tasolla. Kolmanneksi EU saattaa joutua kohtaamaan myös käsityskriisin, joka voi heikentää tapaa, jolla EU nähdään sekä sisäisesti että ulkoisesti sen pyrkiessä esittämään itseään arvoyhteisönä.

Yleisesti Euroopan parlamentin täysistuntokeskusteluissa demokratian taantumista koskevat keskustelut korostavat sekä lisääntyvää kiistaa Euroopan yhdentymisestä että vaihtoehtoista, suvereniteettiin keskittyvää ja melko konservatiivista näkemystä eurooppalaisesta yhteistyöstä ajavien argumenttien kasvavaa painoarvoa. Samaan aikaan EU:n demokratian taantumisen aika sattuu yhteen väliintuloa kannattavien europarlamentaarikkojen strategian muutoksen kanssa, sillä he ovat asemoineet itsensä selkeämmin juuri tällaisissa keskusteluissa ja näin ollen ilmaisseet näkemyksiään. Painopiste oikeusvaltioperiaatekriisin alkuaikojen melko yleisistä ”yhteisiin arvoihin” vetoamisista on kuitenkin siirtynyt kohti näkemysten selkeämpää ilmaisemista ja äänekkäämpää puolustamista niiden arvojen osalta, joita he pelkäävät olevan uhattuna EU:n vahvempia toimia kannattavien europarlamentaarikkojen osalta. (Chiru & Wunsch 2025, 412.)

Tulkintani on, että yhtenäisyyden diskurssia käytetään tämän diskurssin yhteydessä tietynlaisena autoritarismin vastustamisen välineenä. Kyseessä ei siis varsinaisesti ole suorasta toiminnasta autoritarismin torjumiseksi, vaan keino yhdistää muuten keskenään ristiriidassa olevia toimijoita, eli tässä tapauksessa parlamentin jäseniä yhteisen päämäärän edistämiseksi. Diskurssissa vedotaan sekä ihmisarvoon että poliitikon työn luonteeseen sisältyviin

motivoiviin tekijöihin. Toisin sanoen tavoitteena on muodostaa yhtenäinen rintama riippumatta yleisistä poliittisista erimielisyyksistä.

7. Vaaran diskurssi

Vaaran diskurssi kuvaa parlamenttikeskusteluista ilmenevää hätätilaa demokratian nykytilasta. Täysistuntokeskusteluista painopiste keskittyy puheenvuoroihin tilanteen kriisiytymisestä. Diskurssissa puheenvuorojen sävyä voidaan kutsua jopa painostavaksi, uhkaavaksi tai ainakin uhkakuvia luovaksi. Diskurssia voisi myös siis kutsua uhkan tai uhkakuvien diskurssiksi. Myös tässä diskurssissa korostuvat Euroopan unionin demokratian arvojen ja oikeusvaltioperiaatteen asema unionin identiteetin perustana. Nykyistä tilannetta Euroopan unionissa myös kuvaillaan ”kriisiksi”:

The fundamental pillar of the European Union is the rule of law. We simply cannot compromise on that under any circumstances. And in the midst of crisis, its importance and protection are even more important, if possible. [Petri Sarvamaa (PPE) 7.6.2022]

Ajanjaksollisesti puheenvuorot eivät keskity mihinkään tiettyyn ajanjaksoon, vaan diskurssi on läsnä koko aineistossa. Diskurssissa vaaran ja uhan sävyä korostaa tietynlainen aikapaine, kuten esimerkiksi Frances Fitzgerald (PPE) toteaa puheenvuorossaan 14.9.2022: *”Right now it is about autocracy versus democracy. Choose where you stand because European values are in peril.”* Puheenvuorossa demokratia ja autoritarismi asetetaan toistensa vastakohtiksi ja korostetaan eurooppalaisia arvoja uhkaavaa ”vaaraa”. Korostetaan sitä, että tulee toimia *heti*. Asetetaan myös painetta valita puolensa eurooppalaisten arvojen vaarantumisen uhalla. Tällaiset keskusteluvuorovaikutukset viestivät kansainvälisestä koalitioiden muodostumisesta vasemmisto-oikeisto-konfliktin kautta sekä maantieteelliseen, sosioekonomiseen ja poliittiskulttuuriseen samankaltaisuuteen perustuvista vuorovaikutuksista. (Boda, Kinski & Walter 2022, 421).

Heinäkuussa 2022 käydyssä täystunnoissa (6.7.2022) käytiin muun muassa keskustelua Venäjän hallituksen ja diplomaattiverkoston suhteista ääripuolueisiin, populistipuolueisiin, EU-vastaisiin puolueisiin ja tiettyihin muihin eurooppalaisiin poliittisiin puolueisiin sodan yhteydessä. Jo Mikuláš Bekin aloituspuheenvuoro alkaa seuraavanlaisesti:

Madam President, Members of the European Parliament, our values and democratic processes are constantly under threat from those who fear democracy, transparency and responsibility. The recent Russian aggression against Ukraine has confirmed just how far that fear can go.

Jälleen kerran puheenvuorossa painotetaan yhteisten arvojen ja demokratian uhkaa. Demokratiaa uhkaavat sitä pelkäävät, eli tässä kohtaa todennäköisesti epädemokraattiset (autoritaariset) toimijat. Tässä viitataan myös melko tuoreeseen helmikuussa 2022 alkaneeseen Ukrainan sotaan. Autoritarismi liitetään siis jopa pelkoon sodasta. Sitoutumaton Francesca Donato toteaa myös samassa 6.7.2022 käydyssä keskustelussa seuraavanlaisesti: *What we are discussing today is a dangerous and disturbing drift towards a deeply antidemocratic scenario with the false claim of protecting democracy.* Epädemokraattista suuntausta kuvaillaan siis vaaralliseksi ja huolestuttavaksi. Donato tuo puheenvuorossaan esille tietynlaista valppauden tarvetta väittämällä demokratian vastustajien käyttävän demokratian puolustamista ”valepukuna” peittääkseen todellisia aikomuksiaan.

Michal Šimečka (Renew) toteaa 3.5.2022 käydyssä täysistuntokeskustelussa, jossa keskusteltiin Puolan ja Unkarin kuulusteluista liittyen Euroopan unionin toimenpiteisiin, jos jäsenvaltio uhkaa unionin perusarvoja (SEU 7 artikla kohta 1):

“[...] the trouble with authoritarian politics is that without pushback, it becomes ever more aggressive and dangerous. The European Union has learned this the hard way with Putin. But it seems to me that we haven’t really learned this lesson when it comes to our own values and rule of law in Europe. [Michal Šimečka (Renew) 3.5.2022]

Tässäkin puheenvuorossa autoritarismiin viitataan jopa turvallisuuspoliittisena uhkana käyttämällä ilmaisuja ”agressiivinen ja vaarallinen”. Tuodaan tarve *vastustaa* autoritarismin etenemistä (engl. *pushback*) Euroopan unionissa. Puheenvuorossa näkyy selkeästi vaaran diskurssin arvo poliittisena työvälineenä. Esittämällä autoritarismin etenemisen syyksi demokratian puolustajien valppauden puutetta, Šimečka esittää epäsuorasti ratkaisuksi

valppauden kiristämistä ja yhtenäiseen vastarintaan sitoutumista. Šimečka käyttää siis etenevän autoritärismien uhkakuvaa luodakseen tarvetta välittömiin toimiin eurooppalaisen demokratian turvaamiseksi. Ehdotusta kannattavat Euroopan parlamentin jäsenet yrittävät usein korostaa ongelman vakavuutta (ja siten ehdotuksen tuomien tulosten toivottavuutta) esimerkkien avulla, jotka ovat koordinoitusti yhteydessä toisiinsa (Garsen 2017, 44).

Suyunovan (2020, 171–172) mukaan pitäisi olla selvää, että maat osoittavat todellisen sitoutumisensa SEU-sopimuksen 2 artiklan mukaisiin demokraattisiin arvoihin liittyessään Euroopan unioniin. Koska Euroopan unioni myös perustuu omille arvoilleen ja periaatteilleen, maiden tulisi kyetä myös säilyttämään uskollisuutensa näille arvoille ja tukea niiden säilyttämistä. EU:n käyttämät mekanismit perusarvojen suojelemiseksi eivät kuitenkaan välttämättä ole riittäviä. Suyunova ehdottaa, että kun EU:n perusarvoista ja jäsenvaltion laiminlyönnistä niiden osalta, unionilla tulisi olla mahdollisuus valvoa jäsenvaltioiden institutionaalisia periaatteita sen omien periaatteiden noudattamatta jättämisen välttämiseksi. Tämä ei kuitenkaan sallisi Euroopan unionin kajoa jäsenvaltioiden suvereenisuuteen ja siihen liittyviin oikeuksiin. Suyunova korostaakin näin ollen muun muassa poliittisen osallistumisen ja vallan hajauttamisen mahdollisuuden merkitystä, jotta SEU 2 artiklassa mainittujen arvojen loukkauksilta voitaisiin välttyä.

Kuten aiemmin johdantokappaleessa mainitsin, Euroopan unionin jäsenet toteavat juuri syyskuussa 2022 käydyssä täysistuntokeskustelussa, ettei Unkaria voida pitää enää demokraattisena valtiona, vaan valtiona, jossa vaaleja lukuun ottamatta ei kunnioiteta demokratian perusnormeja. (Euroopan parlamentti, 15.9.2022.) Myös kyseisen täysistunnon otsikko antaa ymmärtää, että Unkarin vakavat loukkaukset unionin perustana olevia arvoja on vaara, joka tulee todeta. Vasemmistopuolueaustainen Malin Björk ilmaisee myös ajatuksensa tilanteesta:

Democracy is under attack in the heart of Europe. Their view of democracy is that if you win an election, you don't have to respect the independence of the judiciary. You don't have to respect the need for free media. You don't have to respect fundamental rights of women or LGBTI people. Well, that's not a vision of democracy that is eligible. You just cannot uphold an ideology like that. That's the far right. That's the extreme right. It's an extremely dangerous threat. [Malin Björk, The Left 14.9.2022]

Malin Björk ilmentää puheenvuorossaan hyökkäyksen kohteena olevaa demokratiaa. Tulkin-tani on, että ”heillä” hän viittaa autoritarisiiin valtioihin ja/tai niiden hallintoihin. Puheenvuo-rostta nousee esiin pelko kuvitteellisesta demokratiasta. Lisäksi puheenvuorossa mainitaan voimakas viittaus poliittisen kentän kahtiajakoon korostamalla ja luoden uhkakuvia äärio-keistollisesta poliittisesta ideologiasta. Poliittisten ryhmien sisällä on myös tutkittu olevan voimakkaita jännitteitä esimerkiksi sukupuolten välisen tasa-arvon ja näin ollen myös ihmis-oikeuksien osalta (esim. Ahrens et al. 2022), joiden puolesta Malin Björk on huolissaan. Ylei-sellä tasolla parlamentin jäsenten ideologinen suuntautuminen on itse asiassa ratkaiseva tekijä lainsäädännön valvontaan liittyvissä asioissa, kuten esimerkiksi vasemmistotaustaisten parlamentin jäsenten taipumus nostaa esiin eriarvoisuuteen liittyviä huolenaiheita osoittaa. Toisin päin muotoiltuna voisi sanoa, että keskimäärin äärioikeistolaiset europarlamentaari-kot esittävät yhdeksän kertaa harvemmin eriarvoisuuteen liittyviä kysymyksiä kuin ääriva-semmistolaiset kollegansa. (Akbik & Migliorati 2023, 1040).

Madam President, dear Commissioner, dear colleagues, Hungary is not a functioning democracy anymore, and Hungary does not respect the fundamental values that all Member States agreed on to overcome war, despotism and state terror. That’s been the opinion of this House for five years now, and it is an existential threat to the European Union. [Daniel Freund (Verts/ALE) 14.9.2022]

Puheenvuorossa siis todetaan, että koska Unkari ei ole enää toimiva demokratia, eikä kunni-oita perusarvoja, joista kaikki jäsenvaltiot ovat sopineet sodan ja sortovallan voittamiseksi. Tuodaan myös esiin, että tilanne ei ole toisaalta mikään täysin uusi, vaan asiasta on ollut nä-kemys jo viiden vuoden ajan ja uhka on edelleen olemassa. Tällä viitataan varmasti 2017 al-kaneisiin parlamentin menettelyihin, joilla oli mahdollista viedä Unkarin äänestys-oikeus (esim. Krekó & Enyedi 2018, 49).

Madam President, across the world, democratic values are being challenged by au-thoritarianism. Often it takes place under the radar, through online and cyber activity,

with spyware, propaganda, interference in elections, elite capture and the funding of political parties. [Frances Fitzgerald, (PPE) 6.7.2022]

Fritzealrd tuo puheenvuorossaan ilmi Euroopan unionin ulkopuolella olevaa autoritarismin uhkaa demokratialle. Hän viittaa autoritarismiin jopa turvallisuuspoliittisena uhkana. Demokratian arvot eivät kuitenkaan ole uhattuna ainoastaan Euroopan unionin sisällä, vaan myös muualla maailmassa. Yleensä tällaiset uhkat kuitenkin voidaan havaita selkeämmin näkyvillä toimilla kuten toiminnalla, joka yleensä liittyy hybridisodassa käytettyihin toimiin. Käyttämällä voimakkaita ilmauksia konkreettisista uhista ja toimista, luodaan jälleen tietynlaista pelon ilmapiiriä turvallisuuteen vedoten. Termiä ”hybridiuhka” on käytetty viittaamaan nykyaikaisen sodankäynnin uusiin keinoihin ja strategioihin. Kyse on siis tilanteista, joissa valtiot ja/tai valtiosta riippumattomat toimijat hyökkäävät ulkomailla oleviin digitaalisiin infrastruktuureihin ilman sodanjulistusta. Nämä toimijat käyttävät taloudellista painostusta, levittävät väärää tietoa tai käyttävät propagandaa kansalaisten harhaanjohtamiseen, yleisen käsityksen hämärtämiseen ja epäluottamuksen herättämiseen virallisia valtion instituutioita kohtaan. Tällaisten toimien tekijät, peittävät tahallaan henkilöllisyytensä tai syyttävät muita toimijoita, mikä vaikeuttaa tällaisten hybridiuhkien havaitsemista tai torjumista. (Adam et al. 2024, 130.)

Liberaalin Renew puolueyhmän unkarilaistaustainen Katalin Cseh ilmaisee mielipiteensä 16.2.2022 käydyssä keskustelussa, jonka aiheena on oikeusvaltioperiaate ja unionin tuomioistuimen päätöksen (2022/2535(RSP) seuraukset Unkarin Viktor Orbánin politiikasta hyvin suorasti:

This tells you everything about Orban’s toxic brand of populism and why it is such an existential threat to the EU: because they despise liberal institutions. They wage war on facts and the truth, and their vicious arrogance is poisoning the good-faith cooperation this Union is built on. They know they are lying and they are doing it anyway. [Katalin Cseh (Renew Group) 16.2.2022]

Cseh kuvailee Viktor Orbánin harjoittamaa politiikkaa *myrkylliseksi populismiksi* painottaen senkaltaisen politiikan olevan olemassaoloa koskeva uhka. Tällaisen politiikan kuvaillaan jopa halveksivan liberaalisia instituutioita, eli tässä todennäköisesti viitataan Euroopan unioniin liberalistisena instituutiona, vaikka niin ei suoraan sanotakaan. Hän toteaa tällaisen politiikan käyvän sotaa faktoja ja totuutta vastaan. Lisäksi hän kuvailee tällaisen politiikan ja heidän

ilkeämielinen ylimielisyytensä myrkyttävän vilpittömän yhteistyön, jonka varaan Euroopan unioni on rakennettu. Cseh tuo puheenvuorossaan esille vaaran diskurssin osalta merkittävän väitteen: demokratiaa uhkaavat toimijat ovat epärehellisiä. Vastustajan kuvaamista vilpilliseksi on yksinkertainen tapa kääntää mahdollinen väittely vastustajaa vastaan kylvämällä epäluottamusta heidän kaikkia väitteitään kohtaan. Vaaran käsitys vahvistuu myös demokratian vastustajien luotettavuuden laskun myötä, sillä jos heidän lupauksiinsa ei ole luottamista, ei myöskään ole mahdollista ennustaa heidän aikomuksiaan valtansa kasvattamiseksi. Myös sitoutumaton, unkarilaistaustainen Márton Gyöngyösi toteaa:

Madam President, colleagues, the fact that Viktor Orbán is not here today is a confession. If he was here, he could perhaps answer the question. What are the unique circumstances faced by Hungary and no other country in Europe that justify rule by decree? In his absence, let me tell you there are no such circumstances. It serves the sole purpose of eliminating the last bulwarks of democracy. Furthermore, he is doing it from European taxpayers' money by building a regime based on systemic corruption.
[Márton Gyöngyösi (NI) 14.9.2022]

Gyöngyösi korostaa unkarilaista presidenttiä Viktor Orbánia syyttävässä puheenvuorossaan sekä käsitystä vastapuolen vilpillisyydestä että taloudellisena uhkakuvana. Gyöngyösi väittää Unkarin käyttävän Euroopan unionilta saatuja tukirahoja edistääkseen epädemokraattisia aikeitaan. Tämä taloudellinen lähestymistapa on tehokas keino tehdä uhkakuvasta huomattavasti todentuntoisemman. Vetoamalla ei vaan abstrakteihin arvokäsityksiin ja demokratian arvopohjaan, vaan myös kansalaisten eli oletetun yleisön talouteen. Vaaran diskurssille tyyppilliseen tapaan Gyöngyösi ei ehdota puheenvuorossaan ratkaisua esille tuomiinsa uhkille, sen sijaan hän painottaa uhkan välittömyyttä ja kokoa. Gyöngyösin puheenvuorolla vaikuttaisi olevan tarkoituksena motivoida oletettu yleisö toimimaan tarjoamatta välttämättä selkeää suuntaa, jolloin motivoituneet kuulijat ovat alttiita hyväksymään heille tarjottua suuntaa minkä kautta purkaa toimintatahtoonsa. Unkariin viitataan diskurssissa myös kleptokratiana [esim. Katarina Barley (S&D), Cyrus Engerer S&D, ja Michal Šimečka (Renew) 14.9.2022] eli niin sanottuna varkaiden hallintona. Kleptokratia voi määrittää hallintotapana missä valtaa pitävien ainoa tavoite on hyötyä taloudellisesti valta-asemastaan. (esim. Dávid-Barrett 2022, 159).

De Búrca (2022) tuo artikkelissaan esiin mahdollisia syitä sille, miksi Euroopan unioni on ollut epäroivä Unkarin ja Puolan jäsenoikeuksien rajoittamistoimissa. Kuten aiemmin mainitsin, Unkarin ja Puolan väestö on jakautunut kahtia: huomattava osa kansalaisista tukee jäsenyyttä Euroopan unionissa ja lisäksi vastustaa hallituksensa epädemokraattista toimintaa. Kuitenkin jotkut EU:n jäsenvaltioiden hallitukset mahdollisesti pelkäävät, että oikeuksien tai EU-rahoituksen epääminen saattavat heikentää näiden väestönsien asemaa. Jäsenmaat saattavat hyvinkin pelätä EU:n pirstaloitumista tai hajoamista, johon liittyy sen globaalin aseman ja vaikutusvallan heikkenemisen ja vesittämisen riski. Näin ollen ne saattavat olla valmiita sivuuttamaan näiden kahden jäsenvaltion demokratian heikkenemisen välttämiseksi näiltä mahdollisilta seuraamuksilta. Kovempien poliittisten keinojen välttäminen voi liittyä myös pelkoon ajaa Unkarin tai Puolan kaltaisia valtioita lähemmäksi Venäjän hallintoa tai sen kaltaisia poliittisia toimijoita. Unkarin ja Venäjän kaltaisten valtioiden lähentyminen voisi luoda lisää geopoliittista epävakautta tai turvallisuusriskejä Euroopan unionille. Toisaalta, jos autoritarismin kannattajille ilmenee, ettei EU tosiasiallisesti ryhdy vastustamaan heitä, se mahdollisesti kannustaa heitä jatkamaan ja jopa laajentamaan epädemokraattista toimintaansa. De Búrca kuitenkin toteaa, etteivät mahdolliset syyt kuitenkaan tarkoita, että EU tai suurin osa jäsenmaiden hallituksista suhtautuisi tosiasiallisesti välinpitämättömästi Puolan tai Unkarin hallintojen demokratian heikkenemiseen. SEU-sopimuksen 2 artiklassa ilmaistut arvot voivat hyvinkin kuvastaa useimpien EU:n jäsenvaltioiden vilpitöntä sitoutumista, vaikka hidastelijoita ja populististen hallitusten luomia haasteita ilmeneekin aika ajoin. Todennäköisesti mahdollisia syitä Unkarin ja Puolan painostuksesta pidättäytymiseen on useampi ja ne ovat kytköksissä toisiinsa. Sen lisäksi, että Euroopan unionin hallitustenväliset toimijat ovat olleet pitkään haluttomia osallistumaan vastavuoroiseen tai kollektiiviseen (epä)demokraattisten politiikkojen ja toiminnan valvontaan, Euroopan unionin hallitustenvälisten toimijoiden pidättyvyys tässä suhteessa heijastaa osittain eräänlaista laskelmoitua uhkapeliä. Koetaan, ettei tilanne ehkä parane haastamalla ja yrittämällä evätä oikeuksia tai EU:n rahoitusta, jolloin näitä valtioita pyritään kohtelemaan niin sanotusti ”normaaleina” jäsenvaltioina ja pyritään vaikuttamaan niihin diplomaattisilla ja muilla pehmeämmillä keinoilla. Tällöin voidaan jättää rajoittavat juridiset täytäntöönpanokeinot komission ja EU:n tuomioistuimen tehtäväksi. Näiden toimien koetaan toimivan todennäköisesti paremmin pidemmällä aikavälillä. Tämän tyylinen strategia saattaa kuvastaa olettamusta, jonka mukaan autoritääriset valtiot

siirtyvät lopulta omien sisäisten poliittisten prosessien myötä demokratiaan autoritaaristen järjestelmien kaaduttua tilanteen pitkittyessä. (Emt., 30–31.)

Korostamalla siis täysistuntokeskusteluissa suurta vaaraa tai vaaran uhkaa, luodaan herkästi illuusio siitä, että Euroopan unionin parlamentilla olisi enemmän valtaa tilanteen suhteen, kuin sillä välttämättä todellisuudessa on.

Vaaran diskurssia soveltamalla pyritään lietsomaan Euroopan Unionin toimielimiä välittömään toimintaan vastustamaan illiberalismin ja autoritarismin leviämistä unionissa. Käytännössä tämän tehtävän toteuttamiseksi ei kuitenkaan esitetä minkäänlaista suunnitelmaa. Diskurssin tarkoituksena vaikuttaisi olevan yleisön saattaminen tilaan, jossa he olisivat alttiina hyväksymään heille esitettyjä ratkaisuja ongelmaan. Vaaran diskurssi on siis työkaluna hyvin riippuvainen sen rinnalla sovitelluista retorisista, tai poliittisista työkaluista, joilla kuuloissa lietsottu toimintatahto käännetään toivottuun tarkoitukseen.

8. Johtopäätökset ja pohdinta

Autoritarismin nousu demokratian haastajana Euroopassa ja Euroopan unionissa on ollut merkittävä puheenaihe politiikkatieteellisessä keskustelussa jo useamman vuoden ajan. Tämän pro gradu -tutkielman tarkoituksena on ollut tutkia, millaista keskustelua Euroopan unionin parlamentin täysistuntokeskusteluissa käydään aiheeseen liittyen diskurssianalyysin keinoin. Teoreettisena viitekehyksenä koin aiheelliseksi määritellä autoritarismin ja illiberalismin käsitteet. Perehdyin lisäksi parlamentaariseen puheeseen ja edustukselliseen demokratiaan. Asian taustoituskappaleena esittelin myös Euroopan unionin roolia poliittisena toimijana ja Euroopan unionin parlamentin puolue ryhmät istuntokaudella 2019–2024.

Valitsin diskurssianalyysin tutkimukseni menetelmäksi, koska diskurssit voidaan nähdä kielellisiä käytäntöinä, jotka muokkaavat merkityksiä ja vaikuttavat sosiaalisiin rakenteisiin ja normeihin. Tutkimusmenetelmänä joustava ja diskurssianalyysi on joustava ja monipuolinen, mahdollistaen laajan ja syvällisen tarkastelun. Diskurssit tavallaan yhdistävät kielen ja sosiaalisen elämän toisiinsa, eivätkä esitä vain tietoa. Ne myös luovat ja rajoittavat mahdollisuuksia

siitä, miten asioita voidaan esittää ja toisaalta myös tietää. Esimerkiksi poliittinen diskurssi, kuten parlamentaariset väittelyt, on keskeinen vuorovaikutuksellinen tilanne, jossa kieli ja sen käyttö vaikuttaa yhteiskunnallisiin prosesseihin. Diskurssianalyysin keskeinen idea onkin siis tarkastella kielen käyttöä ja sen yhteyttä laajempiin sosiaalisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin. Tutkijan tehtävä ei ole ainoastaan tarkastella sanojen ja lauseiden rakennetta, vaan olennaista tämän lisäksi on se, miten kielenkäyttö liittyy valtaan ja sen jakautumiseen yhteiskunnassa. Kielenkäytön tarkastelu pitää sisällään muun muassa myös argumentaatioanalyysin: väitteiden, perustelujen ja mahdollisten taustaoletusten tutkimisen. Diskurssitutkimuksessa keskitytään sekä kielenpiirteiden että sosiaalisten toimintojen tarkasteluun tietyssä kontekstissa. Analyysissä pyritään ymmärtämään, millaisia merkityksiä aineistossa esitetään, miten ne saavat muotonsa, ja kuinka ne vaikuttavat laajempiin yhteiskunnallisiin prosesseihin. Diskurssit siis voidaan nähdä tietyllä tavalla vallan kyseenalaistajan roolissa. Diskurssien tutkiminen tarjoaakin näin ollen yleensä arvokasta tietoa yhteiskunnan rakenteista ja muutoksista. Näiden diskurssianalyysin keskeisten ominaisuuksien perusteella koin sen tähän tutkielmaan parhaiten sopivammaksi vaihtoehdoksi.

Jouduin supistamaan alkuperäistä aineistoani yli puolella sen laajuuden vuoksi. Lisäksi valikoin mahdollisen kielimuurin ja tulkinnanvaraisuuden vuoksi vain englanninkieliset puheenvuorot. Tämä on varmasti merkittävä tekijä tutkimustulosten kannalta, koska lähes suurin osa täysistuntokeskusteluiden puheenvuoroista on meppien omalla äidinkielellä. Koska englannin kieli on harvan meppien äidinkieli, sillä varmasti on myös oma merkityksensä puheenvuorojen sisällössä ja luo täten oman tulkinnanvaraisuutensa. Tämä näkyi vahvasti myös siten, että tiettyjen meppien (esim. Malin Björk, Katarina Barley, Frances Fitzgerald ja Jeroen Leeners) tai poliittisten ryhmien (Renew, the Left ja EPP) puheenvuoroja oli useita. Vastavuoroisesti Identiteetti ja demokratia - ryhmä (ID), jota edustavat muun muassa tavoitteeltaan talouskasvua, turvallisuuden lisäämistä ja byrokratian vähentämistä eivät tulleet lainkaan aineistossa edustetuksi. Myöskään Euroopan konservatiivit ja reformistien (ECR) puheenvuorojen määrä jäi vähäiselle tasolle. Ryhmien mahdollisen puoluekurittomuuden vuoksi, aineisto paljastui kokonaisuutena melko hajanaiseksi.

Yleisellä tasolla autoritarismi nähdään uhkana koko Euroopan unionin demokratialle, jonka voidaan todeta aineiston perusteella olevan yksimielinen vallitseva mielipide parlamentin jäsenten kesken. Tämän tutkielman tarkoituksena ei ollutkaan keskittyä meppien

kansallisuuteen tai siihen, ovatko Puola tai Unkari todellisuudessa autoritaristia maita vai eivät. Syytöksien kohteena olevien maiden edustajat pyrkivät enimmäkseen kääntämään syytökset Euroopan unionia kohti. Diskursseissa on havaittavissa paljon myös keskinäistä päällekkäisyyttä, mutta silti ne pystyi erittelemään toisistaan. Yhteisiä teemoja ovat selkeästi kokemus epäonnistumisesta ja yhteisten perustamisaikaisten arvojen merkitys. Kaikissa diskursseissa pyritään myös jollain tasolla vetoamaan yleisön tunteisiin.

Heikkouden diskurssi käsittelee Euroopan unionin heikkoutta demokratian puolustajana erityisesti Euroopan komission roolin ja sen toimien, tai pidemminkin toimenpiteiden puutteiden kautta. Diskurssi on monella tapaa syytöksellinen ja epäonnistumista korostava, erityisesti koskien oikeusvaltioperiaatetta ja demokratian turvaamista Euroopan unionissa. On huomattavaa, että tämä kritiikki ei kohdistu pelkästään yksittäisiin jäsenvaltioihin, kuten Unkariin ja Puolaan, vaan myös itse EU:n instituutioihin. Kritiikki kohdistetaan erityisesti komissioon, joka nähdään epäonnistuneena vastuunsa täyttämässä. Puheenvuoroissa korostetaan kiireellistä tarvetta toimia konkreettisesti, mutta samalla puutteellisia toimia kritisoidaan voimakkaasti.

Diskurssin selkein ominaisuus on sen syyttävä sävy, joka ilmenee EU:n toimielimien roolia kohtaan. Parlamentin jäsenet eli mepit syyttävät EU:ta siitä, ettei se ole tehnyt riittävästi estääkseen autoritarismin leviämisen jäsenvaltioissa. Tämä voi luoda käsityksen siitä, että Euroopan unioni ja erityisesti komissio, ei ole kyennyt täyttämään rooliaan demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen puolustajana.

Konkreettisten toimien vaatimus nousee esiin monessa puheenvuorossa. Korostetaan, että EU:n tulee toimia nopeasti ja tehokkaasti; pelkkä puhe ei riitä, vaan on vaadittava selkeitä toimia ja aikarajoja. Tämä painottaa kiireellisyyttä ja konkreettisia toimenpiteitä autoritarismin estämiseksi ja se liitetään suoraan EU:n vastuuseen demokratian suojelemisessa. Myös erityisesti kansalaisten luottamus ja sen palauttaminen demokratiaan on yksi diskurssin keskeisistä elementeistä. Voidaan havaita, että EU:n koettu heikko johtajuus on vaikuttanut siihen, kuinka kansalaiset kokevat unionin kyvyn puolustaa omia arvojaan ja periaatteitaan.

Diskurssissa kuitenkin toisaalta kyseenalaistetaan myös EU:n oikeus ja velvollisuus puuttua jäsenvaltioidensa sisäisiin asioihin, erityisesti silloin kun kyseessä on demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen rappeutuminen. Tämä nostaa esiin poliittisten oikeutuksien ja

velvollisuuksien rajat, mutta myös sen, että EU:n tehtävänä ei ole vain puhua demokratian puolesta, vaan myös puuttua käytännön tasolla silloin, demokratian peruseriaatteita rikotaan.

Unkarin ja Puolan tilanne on keskeinen esimerkki siitä, kuinka syytökset EU:n epäonnistumisesta kohdistuvat paitsi jäsenvaltioiden hallituksiin, myös EU:n omiin toimielimiin, kuten komissioon. Unkarilaisen Katalin Cseh:n puheenvuoro (14.9.2022) Unkarin tilanteesta nostaa esiin EU:n roolin ja sen toiminnan läpinäkyvyyden puutteellisuuden. Tämä korostaa, kuinka autoritaaristen hallintojen edustajatkin voivat käyttää demokratian käsitettä hyväksikäytön välineenä, mutta samalla osoittaa EU:n haasteet jäsenvaltioidensa hallintotapojen vaikutusten hallitsemisessa.

Kokonaisuudessaan tämä diskurssi nostaa esiin unionin demokraattisen vahvuuden ja heikkouden välisen ristiriidan. Se tuo esiin huolen siitä, että vaikka EU:lla on teoriassa velvollisuus puolustaa demokratiaa ja oikeusvaltiota, sen kyky toimia tehokkaasti ja nopeasti jää usein puutteelliseksi. Tämän vuoksi keskustelussa vaaditaan konkreettisia toimenpiteitä ja selkeitä vastuukysymyksiä EU:n toimielimiltä, erityisesti jälleen kerran komissiolta.

Nimesin tämän diskurssin heikkouden diskurssiksi, sillä se käsittelee koettua avuttomuutta vastustaa nousevaa uhkaa ja kehottaa täten ”ryhdistäytymään”. Tämä diskurssi ei tarkoita, että sen käyttäjät itse olisivat heikkoja, vaan he käyttävät heikkoutta retorisen välineenä saadaakseen yleisön tuntemaan olonsa avuttomaksi ja siten tukemaan heidän tarkoituksensa. Demokratiassa vallan käyttäjät eivät voi perustella asemaansa muuten kuin vetoamalla kansalaisten tunteisiin ja tarpeisiin.

Euroopan unionin kansalaisten näkökulmasta on merkittävää, että jäsenvaltioiden hallinnot pysyvät liberaaleina ja demokraattisina, sillä autoritarismi ja illiberalismi edustavat vain näennäistä demokratiaa. Unionin kansalaisten kannalta demokraattisten pelisääntöjen, kuten esimerkiksi vaalien toteutuminen on keskeinen osa demokratian toteutumista. Euroopan parlamentti on tässä tärkeä toimielin, koska se on ainoa unionin vaaleilla valittava elin.

Kuitenkin unionin demokratiaa on jo pidemmän aikaa haastanut kansalaisten kokema puute näkyvästä ja toteutuvasta demokratiasta. Autoritarismi ja illiberalismi ovat näiden vastakohtia, vaikka näiden kahden käsitteen eroista ei ole aina yksimielisyyttä. Esimerkiksi EU-vaalien

äänestysinnon lasku voi heijastaa kansalaisten tyytymättömyyttä demokratian toteutumiseen ja mahdollisesti edesauttaa autoritarismin nousua jäsenvaltioissa.

Diskurssissa korostetaan erityisesti oikeusvaltioperiaatteen merkitystä, joka on EU:n perusarvo. Oikeusvaltioperiaatteen lainsidonnaisuuden periaate tukee myös korruptionvastaisuutta ja pyrkii edistämään yhdenvertaisuutta. Illiberalismin ilmentymät taas liittyvät epäoikeudenmukaisuuteen ja yhteisten pelisääntöjen kyseenalaistamiseen. Yhteisesti noudatettavat säännöt ja rajat ovat demokratian perusta, joten niiden venyttäminen äärimmilleen voidaan nähdä merkinä demokratian vastustamisesta.

Yhtenäisyyden diskurssissa jäsenmaat ja kansalaiset nähdään vastuullisina unionin demokratian tilasta, ja se keskittyy yhteisiin arvoihin kuten demokratiaan, oikeusvaltioon ja perusoikeuksiin. Yhtenäisyyden korostaminen on voimakasta, jonka vuoksi diskurssissa käytetään paljon "me"-pronominia. Tämä luo yhteisöllisyyden tunnetta ja muistuttaa siitä, että demokratian puolustaminen on yhteinen velvollisuus. Diskurssi korostaa EU:n jäsenvaltioiden ja kansalaisten velvollisuutta puolustaa yhteisiä arvoja. Puheenvuoroissa korostetaan, että Euroopan unioni ei voi joustaa demokratian ja oikeusvaltion perusarvoista ja että tämä on tärkeää paitsi sisäisesti, myös EU:n ulkopuolelle kohdistuvan vaikutusvallan säilyttämiseksi.

Yhtenäisyyden diskurssi ei kuitenkaan ole pelkkää yhteistyön korostamista; se käyttää myös tietynlaista kaksijakoista identiteettiä, jossa autoritaristiseksi katsotut maat (kuten Unkari ja Puola) nähdään uhkina demokratian nykytilalle. Tämä jaottelu auttaa luomaan yhteenkuuluvuuden tunteen muiden jäsenvaltioiden ja kansalaisten välillä, jotka jakavat EU:n perustavanlaatuiset arvot. Tämä kaksijakoisuus korostaa näin ollen myös niitä jäsenvaltioita, joiden ei katsota noudattavan EU:n perusarvoja ja vaatii niiden osalta tiukempia toimenpiteitä.

Diskurssi käyttää EU:n arvoja retorisenä välineenä yhdistääkseen eri poliittiset ryhmiä ja saadakseen jäsenmaat toimimaan yhteisen päämäärän puolesta. Yhtenäisyyden ja yhteisten arvojen puolustaminen esitetään jopa lupauksena EU:n kansalaisille. Diskurssissa pohditaan myös tietynlaista Euroopan unionin identiteetin kriisiytymistä, koska sen jäsenmaat eivät aina noudata yhteisiä periaatteita. Yhteisten arvojen noudattamatta jättäminen voi heikentää EU:n kykyä suojella arvojaan ja näin täyttää jäsenvaltioilleen tehtyjä lupauksia. Diskurssissa käsitellään myös EU:n lainsäädännöllistä roolia yhtenäisyyden ja arvojen puolustamisessa. Lainsäädännöllisessä keskustelussa korostuu erityisesti oikeusvaltioperiaatteen

turvaamisen merkitys. Diskurssi pyrkii yhdistämään EU:n jäsenvaltioita ja kansalaisia yhteisiin arvoihin perustuvan rintaman taakse autoritarismia vastaan. Se hyödyntää EU:n perusarvojen puolustamista poliittisena välineenä ja korostaa yhtenäisyyden tärkeyttä vaikeina aikoina. Euroopan unionin perustavanlaatuisten periaatteiden, kuten ihmisoikeuksien ja demokratian korostaminen luo turvallisuuden ja luottamuksen tunnetta, joka puolestaan vahvistaa yhteistä identiteettiä. Tämän identiteetin voidaan nähdä toimivan tietynlaisena yhteenkuuluvuuden tunteen lähteenä ja näin ollen estää mahdollisia jakautumisia.

Yhtenäisyyden ja heikkouden diskurssit liittyvät toisiinsa, sillä heikkouden diskurssi asettaa autoritarismin vastaisen taistelun tavoitteet, kun taas yhtenäisyyden diskurssi yhdistää nämä tavoitteet samaksi rintamaksi. Keskinäinen yhteistyö ja yhteinen vastuu tekevät mahdolliseksi sen, että EU voi vastustaa autoritarismin nousua. Yhtenäisyys on tässä avainasemassa, sillä se estää vallan keskittymistä tiettyyn eliittiin, mikä on autoritarismin keskeinen ominaisuus.

Euroopan unionin parlamentaarisisessa keskustelussa esiintyy myös vaaran diskurssi, joka rakentuu huolen, kriisitietoisuuden ja uhkakuvien ympärille. Diskurssista heijastuu tietynlainen turvallisuuspoliittinen näkökulma. Diskurssi nostaa esiin demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen kriisiytymisen erityisesti Unkarin ja Puolan tilanteen kautta. Autoritarismikeskustelussa viitataan muihin globaaleihin uhkiin kuten hybridisotaan ja disinformaatioon. Kuten heikkouden diskurssissa, useissa puheenvuoroissa korostetaan aikapainetta ja painostetaan välittömiin toimiin. Demokratia esitetään haavoittuvaisena ja puolustettavana. Autoritääriset toimijat esitetään EU:n arvojen uhkana. Parlamentaarisisessa puheessa henkilöön kohdistuvat syytökset ovat tavallisia, joka ilmenee erityisesti Viktor Orbániin kohdistetuista puheenvuoroista. Autoritarismi yhdistetään pelkoon, valheisiin ja jopa sodan mahdollisuuteen. Diskurssi kuvailee demokratian vastustajia epärehellisinä, ylimielisinä ja kansalaisten harhaanjohtajina. Esitetään tietynlainen moraalinen pakko valita puolensa. Diskurssissa nousee esiin myös poliittinen jako erityisesti oikeiston ja vasemmiston välillä, sekä tietynlainen institutionaalinen epävarmuus siitä, miten tehokkaasti EU voi puuttua jäsenvaltioidensa demokratian heikentymiseen. Toisaalta, vaikka uhka nähdään vakavana, konkreettisia ratkaisuehdotuksia ei juurikaan esitetä. Diskurssi siis luo vaikutelman, että parlamentilla olisi enemmän valtaa kuin sillä todellisuudessa on. Diskurssi pyrkii tunteisiin vetoavaan vaikuttamiseen, jotta yleisö olisi vastaanottavaisempi myöhemmille poliittisille toimenpiteille, vaikkei niitä vielä

konkreettisesti määritellä. Vaaran diskurssi toimii poliittisena ja retorisenä työkaluna, jolla pyritään saamaan toimijat liikkeelle puolustamaan EU:n arvoja. Tämä ei kuitenkaan yksin riitä muutoksen aikaansaamiseen ilman konkreettista suunnitelmaa ja toimivaltuuksia. Vaaran diskurssi nitoutuu myös yhtenäisyyden diskurssiin yhteisten arvojen puolustamisen velvoitteen osalta.

Tutkimuksesta ilmenee, että autoritarismi nähdään suurena uhkana EU:n demokraattiselle järjestelmälle. Erityisesti heikkouden ja yhtenäisyyden diskurssit kuvastavat koko EU:n yhteistä vastuuta demokratian ja oikeusvaltion puolustamisesta. Yhtenäisyyden diskurssi korostaa EU:n perusarvojen puolustamista yhteisenä velvollisuutena. Samalla se kuitenkin herättää kysymyksen siitä, kuinka tehokkaasti EU voi puuttua jäsenvaltioidensa demokratian heikentymiseen. Diskurssianalyysi paljastaa, kuinka EU:n parlamentin keskusteluissa autoritarismin nousu esitetään ennen kaikkea uhkana demokratialle. Illiberalismin käsitteellinen erottelu jää kuitenkin epämääräiseksi. Euroopan unionin institutionaalinen kyvyttömyys puuttua tehokkaasti jäsenvaltioidensa demokratian heikentymiseen on merkittävä haaste, vaikka parlamentti pyrkiikin käyttämään vahvoja retorisia välineitä perusarvojen puolustamiseksi. Diskurssien teoreettinen ja käytännöllinen vaikutus EU:n politiikkaan jää kuitenkin osittain epäselväksi, sillä konkreettiset toimenpiteet ja institutionaaliset mekanismit ovat loppupeleissä puutteellisia. Tutkimuksen avulla on kuitenkin pääteltävissä, kuinka parlamentaarinen keskustelu voi muokata ja heijastaa laajempia yhteiskunnallisia ja poliittisiä prosesseja. Sen avulla mahdollistetaan myös autoritarismin nousun kaltaisten globaalien ilmiöiden käsittelyä.

Vaikka aineistonani käyttämistä täysistuntokeskusteluista on jo muutama vuosi aikaa, on aihe edelleen politiikkatieteellisesti ajankohtainen ja merkittävä. Jatkotutkimuksen kannalta aiheeseen liittyen voisi tehdä entistä laajempaa tutkimusta huomioiden esimerkiksi muut kuin englanninkieliset puheenvuorot. Aihetta olisi mielenkiintoista tarkastella myös edelleen tuoreempien täysituntojen pohjalta, vaikka istuntokausi onkin jo vaihtunut. Yksi vaihtoehto olisi myös tarkastella aihetta laajemmin esimerkiksi turvallisuuspoliittisesta näkökulmasta.

9. Lähdeluettelo

9.1. Kirjallisuus

Adam, Jens, Ulrike Flader, Hagen Steinhauer, Shalini Randeria and Luigi Lonardo. 2024. Soft authoritarian lawfare. Threats to democracy from within. In Luigi, Lonardo. *Addressing Hybrid Threats: European Law and Policies*. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing, 130–148.

Ahrens, Petra, Barbara Gaweda, and Johanna Kantola. 2022. "Reframing the Language of Human Rights? Political Group Contestations on Women's and LGBTQI Rights in European Parliament Debates." *Journal of European Integration* 44:6, 803–819.

Akbik, Adina, ja Marta Migliorati. 2023. "Between Ideology and Nationality: Drivers of Legislative Oversight in the European Parliament's Economic Dialogues." *Journal of Common Market Studies* 61:4, 1026-1046.

Bakke, Elisabeth & Sitter, Nick. 2022. "The EU's Enfants Terribles: Democratic Backsliding in Central Europe since 2010". *Perspectives on Politics*. 20:1, 22–37.

Bernhard, Michael. 2021. "Democratic Backsliding in Poland and Hungary". *Slavic Review*. 80:3, 585–607.

van den Brink, Ton, and Virginia Passalacqua. 2024. *Balancing Unity and Diversity in EU Legislation*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited.

Closa, Carlos. 2021. "Institutional Logics and the EU's Limited Sanctioning Capacity Under Article 7 TEU." *International Political Science Review*. 42:4, 501–515.

Chiru, Mihail and Natasha Wunsch. 2025. "Supranational Responses to Democratic Backsliding: Norm Contestation and Discursive Polarisation in the European Parliament." *Journal of European Public Policy*. 32:2, 392-416.

Corbett, Richard, Francis Jacobs, Michael Shackleton, Francis Jacobs, and Michael Shackleton. 2011. *The European Parliament*. Eighth edition. United Kingdom: John Harper Publishing.

Costa Reis, Fransisca and Kolja Raube. 2021. The EU's Crisis Response Regarding the Democratic and Rule of Law Crisis. In Akasemi Newsome, Riddervold, Marianne, Jarle Trondal, ja Akasemi Newsome (eds.) *The Palgrave Handbook of EU Crises*. First edition. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, 627-646.

Cross, James P. and Derek, Greene. 2017. "Exploring the Political Agenda of the European Parliament Using a Dynamic Topic Modeling Approach." *Political Analysis*. 25:1, pp. 77–94.

Dávid-Barrett, Elizabeth. 2022. Learning from kleptocracy and state capture case studies. In Barrington, Robert, Elizabeth Dávid-Barrett, Sam Power, Dan Hough, and Elizabeth David-Barrett. *Understanding Corruption: How Corruption Works in Practice*. Newcastle Upon Tyne: Agenda Publishing, 159-166.

De Búrca, Gráinne. 2022. "Poland and Hungary's EU Membership: On Not Confronting Authoritarian Governments." *International Journal of Constitutional Law*. 20:1, 13-34

Flottum, Kjersti. 2013. *Speaking of Europe: Approaches to Complexity in European Political Discourse*. John Benjamins Publishing Company.

Frankenberg, Günter. 2020. *Authoritarianism: Constitutional Perspectives*. Edward Elgar Publishing. Cheltenham, United Kingdom, 35–38

Garsen, Bart. 2017. The role of pragmatic problem-solving argumentation in plenary debate in the European Parliament. In Frans H. van Eemeren. *Prototypical argumentative patterns: Exploring the relationship between argumentative discourse and institutional context*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 31-52.

Glencross, Andrew. 2014. *The Politics of European Integration: Political Union or a House Divided?* Chichester, England; Malden, Massachusetts; Oxford, England: Wiley-Blackwell, 2014.

Hall, Stuart. 1999. *Identiteetti*. Vastapaino. Tampere.

Haugaard Mark. 2023. Kleptocracy, authoritarianism and democracy as ideal types of political power. *Journal of Political Power*. 16:3, 345–378,

Helin, Satu, ja Pekka Nurminen. 2017. *Euroopan Parlamentti: Tietokirja*. Kustannusosakeyhtiö Teos, Helsinki.

Jenne, Erin & Cas, Mudde. 2012. "Hungary's Illiberal Turn: Can Outsiders Help?". *Journal of Democracy* 23:3, 147–155

Judge, David, and David Earnshaw. 2008. *The European Parliament*. Second edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Karlsson, Christer. 2001. *Democracy, Legitimacy and the European Union*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis.

Kauth, Jasper Theodor, Desmond King. 2020. "Illiberalism: European Journal of Sociology." *Archives Européennes de Sociologie* 61:3, 365–405.

Kelemen, Daniel. 2017. "Europe's Other Democratic Deficit: National Authoritarianism in Europe's Democratic Union." *Government and Opposition*. 52:2, 211–238.

Korvela, Paul-Erik, Vuorelma, Johanna. 2017. Ideologien sotkuinen paluu. Teoksessa Paul-Erik Korvela ja Johanna Vuorelma (toim.) *Puhun Niin Totta kuin Osaan: Poliittika Faktojen Jälkeen*. Jyväskylä: Docendo.

Koura, Antti ja Matti Wiberg. 1996. Parlamenttikysymysten logiikka. Teoksessa Kari Palonen ja Hilikka Summa (toim.) *Pelkkää Retoriikkaa: Tutkimuksen Ja Poliittikan Retoriikat*. Tampere: Vastapaino, 197–220.

Krekó, Péter, and Zsolt Enyedi. 2018. "Explaining Eastern Europe: Orbán's Laboratory of Illiberalism." *Journal of Democracy* 29:3, 39-51.

Kreuder-Sonnen, Christian. 2018. "An authoritarian turn in Europe and European Studies?". *Journal of European Public Policy*. 25:3, 452–464

Krotký, Jan. 2023. "Debating Irregular Migration in the European Parliament: A 'Parliament Without a Public' or the Voice of the People?". *Journal of Contemporary European Studies*. 31:3, 874-888.

- Laruelle, Marlene. 2022. "Illiberalism: a conceptual introduction". *East European Politics*. 38:2, 303–327
- Leiwo, Matti ja Sari, Pietikäinen. 1996. Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä. Teoksessa Kari Palonen ja Hilikka Summa (toim.) *Pelkkää Retoriikkaa: Tutkimuksen Ja Poliittikan Retoriikat*. Tampere: Vastapaino, 85-108
- Maalej, Zouheir. 2012. "The 'Jasmine Revolt' Has Made the 'Arab Spring': A Critical Discourse Analysis of the Last Three Political Speeches of the Ousted President of Tunisia". *Discourse & Society*. 23:6, 679-700
- McCormick, John. 2011. *Understanding the European Union: A Concise Introduction*. Fifth Edition. Palgrave Macmillan.
- Meany John and Shuster, Kate. 2002. *Art, Argument and Advocacy: Mastering Parliamentary Debate*. New York: International Debate Education Association.
- Meijers, Maurits J., ja Harmen Veer. 2019. "MEP Responses to Democratic Backsliding in Hungary and Poland. An Analysis of Agenda-Setting and Voting Behaviour." *Journal of Common Market Studies* 57:4, 838-856.
- Moravcsik, Andrew. 2002. "In Defence of the 'Democratic Deficit': Reassessing Legitimacy in the European Union." *Journal of Common Market Studies* 40:4, 603–624.
- Morjin, John. 2022. (Dis)appointing in the Mirror: The European Parliament's Obligations to Protect EU Basic Values in Member States and at EU Level. In Ahrens, Petra, Anna Elomäki and Johanna Kantola. *European Parliament's Political Groups in Turbulent Times*. Switzerland: Springer International Publishing AG, 199-220.
- Müller, Jan-Werner. 2013. "Defending Democracy Within the EU." *Journal of Democracy* 24:2, 138–149.
- Mäntynen, Anne ja Sari, Pietikäinen. 2019. *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Newsome, Akasemi and Matthew Stenberg. 2021. The European Parliament. In Akasemi Newsome, Riddervold, Marianne, Jarle Trondal, ja Akasemi Newsome (eds.) *The Palgrave Handbook of EU Crises*. First edition. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan, 259–276.
- Paloheimo, Heikki ja Matti Wiberg. 1997. *Poliittikan Perusteet*. Helsinki; Porvoo: WSOY.
- Palonen, Kari. 2012. *Parlamentarismi Retorisena Poliittikkana*. Tampere: Vastapaino.
- Pekonen, Kyösti. 2011. *Puhe eduskunnassa*. Tampere: Vastapaino.
- Plattner, Marc. 2019. "Illiberal Democracy and the Struggle on the Right." *Journal of Democracy* 30:1, 5–19.
- Suyunova, Kumush. 2020. "The Conflict Between the Principles of the National Identity of Member States and Values of European Union Such as Rule of Law, Respect for Human Rights and Liberal Democracy – Case Study of Hungary." *International and Comparative Law Review*. 20:2, 159-173.
- Tamanaha, Brian Z. 2009. A Concise Guide to the Rule of Law. In Palombella, Gianluigi and Neils Walker, (eds.) *Relocating the Rule of Law*. London: Bloomsbury Publishing Plc, 3-16.

Tiilikainen, Teija, and Claudia Wiesner. 2016. Towards a Political Theory of EU Parliamentarism. Teoksessa Ihalainen, Pasi, Conerlia Ilie and Palonen, Kari, (ed.) *Parliament and Parliamentarism: A Comparative History of a European Concept*. New York, NY: Berghahn Books, Incorporated, 292-328.

Walker, Neil. 2009. The Rule of Law and the EU: Necessity's Mixed Virtue. In Palombella, Gianluigi and Neils Walker, (eds.) *Relocating the Rule of Law*. London: Bloomsbury Publishing Plc, 119-138.

Zakaria, Fareed. 1997. The Rise of Illiberal Democracy. *Foreign Affairs* 76:6, 22–43.

9.2. Internet-lähteet

European Union. EU motto. https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/symbols/eu-motto_en tarkistettu 28.4.2025

EUR-Lex. (17.6.2022) Demokratiavaje. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=LEGIS-SUM:democratic_deficit tarkistettu 27.4.2025

EUR-Lex. Tietoa EUR-Lexistä. <https://eur-lex.europa.eu/content/welcome/about.html> tarkistettu 27.4.2025

Euroopan parlamentti. (4.9.2018). EU:n arvojen loukkaukset: näin EU toimii (infografiikka) <https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20180222STO98434/eu-n-arvojen-loukkaukset-nain-eu-toimii-infografiikka> tarkistettu 27.4.2025. tarkistettu 27.4.2025

Euroopan parlamentti. Euroopan parlamentin poliittiset ryhmät. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi/organisation-and-rules/organisation/political-groups> tarkistettu 27.4.2025

Euroopan parlamentti (15.9.2022) EU-parlamentti: Unkaria ei enää voi pitää täytenä demokratiana. Lehdistötiedote. <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/press-room/20220909IPR40137/eu-parlamentti-unkaria-ei-ena-vai-pitaa-taytena-demokratiana> tarkistettu 28.4.2025

Euroopan parlamentti. Lissabonin sopimus. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi/powers-and-procedures/the-lisbon-treaty> tarkistettu 27.4.2025

Euroopan parlamentti. Näin täysistunto toimii. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/fi/organisation-and-rules/how-plenary-works> tarkistettu 27.4.2025

Euroopan parlamentti (8.7.2021). Oikeusvaltioperiaate: uudella mekanismilla suojataan EU:n arvoja ja budjettia. <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/eu-affairs/20201001STO88311/oikeusvaltioperiaate-uudella-mekanismilla-suojataan-eu-n-arvoja-ja-budjettia> tarkistettu 27.4.2025

Euroopan parlamentti (19.8.2019). Parlamentin ryhmien painopisteet: Renew Europe -ryhmä. <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/eu-affairs/20190712STO56959/parlamentin-ryhmien-painopisteet-renew-europe-ryhma> tarkistettu 27.4.2025

Euroopan parlamentti: Suomen toimisto. Euroopan parlamentti ja sen jäsenet. <https://www.europarl.europa.eu/finland/fi/parlamentti/jasenet.html> tarkistettu 27.4.2025

IDGroup.eu. Identity and Democracy. About. <https://web.archive.org/web/20240805110244/https://www.idgroup.eu/about>. tarkistettu 2.5.2025.

9.3. Aineisto

Oikeusvaltioperiaate ja unionin tuomioistuimen päätöksen seuraukset (keskustelu) (16.2.2022)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-02-16-ITM-009_FI.html tarkistettu 27.4.2025

Käynnissä olevat SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaiset Puolaa ja Unkaria koskevat kuulemiset (keskustelu) (6.4.2022)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-04-06-ITM-011_FI.html tarkistettu 27.4.2025

Meneillään olevat SEU-sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaiset Puolan ja Unkarin kuulemiset (keskustelu) (3.5.2022)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-05-03-ITM-006_FI.html tarkistettu 27.4.2025

Komission oikeusvaltiokertomus 2021 (keskustelu) (18.5.2022)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-05-18-ITM-020_FI.html tarkistettu 27.4.2025

Oikeusvaltioperiaate ja mahdollinen Puolan kansallisen elpymissuunnitelman hyväksyminen (keskustelu) (7.6.2022)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-06-07-ITM-009_FI.html tarkistettu 27.4.2025

Venäjän hallituksen ja diplomaattiverkoston suhteet ääripuolueisiin, populistipuolueisiin, EU-vastaisiin puolueisiin ja tiettyihin muihin eurooppalaisiin poliittisiin puolueisiin sodan yhteydessä (keskustelu) (6.7.2022)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-07-06-ITM-018_FI.html tarkistettu 27.4.2025

Perusoikeuksien tilanne EU:ssa vuosina 2020 ja 2021 (keskustelu) (14.9.2022A)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-09-14-ITM-012_FI.html tarkistettu 27.4.2025

Sen toteaminen, onko olemassa selvä vaara, että Unkari loukkaa vakavasti unionin perustana olevia arvoja (keskustelu) (14.9.2022B)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-09-14-ITM-011_FI.html tarkistettu 27.4.2025

Komission ehdotus oikeusvaltioperiaatetta koskevasta ehdollisuudesta annetun asetuksen mukaisiksi toimenpiteiksi Unkarin tapauksessa (keskustelu) (4.10.2022)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-10-04-ITM-012_FI.html tarkistettu 27.4.2025

EU-vastaisen äärioikeiston kaunistelu EU:ssa (ajankohtainen keskustelu) (19.10.2022)
https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/CRE-9-2022-10-19-ITM-010_FI.html tarkistettu 27.4.2025

